

Eläinsuojelulain uudistamisen mahdollinen vaikutus koiran kauppaan

LAB-ammattikorkeakoulu
Tradenomi (AMK), Liiketalous (juridiikka)
2021
Jenny Korhonen

Tiivistelmä

Tekijä Korhonen, Jenny	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 29	Valmistumisaika 2021
Työn nimi Eläinsuojelulain uudistamisen mahdollinen vaikutus koiran kauppaan		
Tutkinto Tradenomi (AMK)		
Ohjaavan opettajan nimi, titteli ja organisaatio Jarmo Kempainen, Lehtori, LAB-ammattikorkeakoulu		
Toimeksiantajan nimi, titteli ja organisaatio		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää eläinsuojelulain uudistamisen mahdollisia vaikutuksia koiran kauppaan. Tavoitteena oli arvioida mahdollisten muutosten vaikutus myyjän ja ostajan vastuisiin ja velvollisuuksiin, laittomaan koiran kauppaan ja koiran oikeudelliseen asemaan kaupankohteena.</p> <p>Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena analysoimalla hallituksen esitystä laiksi eläinten hyvinvoinnista ja vertaamalla sitä nykyiseen koiran kauppa säätelevään lainsäädäntöön. Teoria perustuu arvioihin, sillä uuden eläinsuojelulain lopullisesta muodosta ei vielä ole varmuutta.</p> <p>Tutkimus osoitti, että eläinsuojelulain muutoksen myötä mahdollisesti voimaan tulevilla säännöksillä ei sellaisinaan olisi merkittävää vaikutusta myyjän ja ostajan vastuisiin ja velvollisuuksiin. Mahdollisten muutosten tarkoituksena olisi suojella kaupankäynnin kohteena olevan koiran hyvinvointia ja ennaltaehkäistä laitonta koiran kauppa. Jatkossa koiran kaupassa tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota vastuulliseen kasvatustoimintaan.</p>		
Asiasanat Eläinsuojelulain uudistus, koiran kauppa, laitton koiran kauppa, tiedonantovelvollisuus, tunnustusmerkintä, rekisteröinti, eläimen itseisarvo		

Abstract

Author(s) Korhonen, Jenny	Type of Publication Thesis, UAS	Published 2021
	Number of Pages 29	
Title of Publication The possible effect of the new animal welfare act in dog trade		
Name of Degree Bachelor of Business Administration (BBA)		
Name, title and organization of the supervising teacher Jarmo Kempainen, Senior Lecturer, LAB-University of Applied Sciences		
Name, title and organization of the client		
Abstract <p>Purpose of this thesis is to reveal and cover the possible outcomes and effects of the new animal welfare act in dog trade. The purpose is to evaluate how the changes might affect the responsibilities and duties of the seller and the buyer. Thesis aims also to discuss the effects on illegal dog trade and the jurisdictional role of a dog as a trade objective.</p> <p>This thesis was conducted as a qualitative research study by analysing the parliament's new animal welfare act and by comparing it to the current legislation regarding dog trade. Theory part of this thesis is mainly speculative as the final form of the animal welfare act is yet to be determined.</p> <p>Based on the analysis of this thesis, the new animal welfare act and its regulations as such do not have significant effect on the buyer-seller responsibilities and duties. The possible changes in legislation would aim to improve the wellbeing of the dog and prevent illegal dog trade. In the future of dog trade it would be essential to shift focus on the responsible breeding processes.</p>		
Keywords Animal welfare act, dog trade, illegal dog trade, disclosure, animal tagging, animal registration, animal intrinsic value		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Koiran kauppa	4
2.1	Koiran oikeudellinen asema	4
2.2	Sovellettava lainsäädäntö	5
2.2.1	Kauppalaki ja kuluttajansuojalaki	5
2.2.2	Elinkeinonharjoittaja ja kuluttaja.....	6
2.2.3	Vastuu virheestä	6
2.3	Suomen Kennelliiton vaikutus koiran kauppaan.....	7
2.3.1	Kasvattajasitoumus.....	8
2.3.2	Sopimus koiran kaupasta.....	9
2.3.3	Rekisteröinti.....	10
2.4	Eläinsuojelulain vaikutus koiran kauppaan.....	11
2.5	Laiton koiran kauppa	12
2.5.1	Pentutehtailu.....	12
2.5.2	Laiton maahantuonti ja salakuljetus	13
3	Hallituksen esitys laista eläinten hyvinvoinniksi.....	14
3.1	Eläinten hyvinvointi ja itseisarvo	14
3.2	Koiran luovutus.....	15
3.2.1	Myyjän tiedonantovelvollisuus	16
3.2.2	Luovutukseen liittyvät rajoitukset	17
3.3	Jalostus	19
4	Mahdolliset muut muutokset	21
4.1	Pakollinen tunnistusmerkintä ja rekisteröinti.....	21
4.2	Verkkokaupan rajoitukset.....	22
4.3	Rotukiellot.....	23
5	Yhteenveto	24
5.1	Myyjän ja ostajan vastuut ja velvollisuudet.....	24
5.2	Vaikutukset laittomaan koiran kauppaan.....	26
5.3	Koiran oikeudellinen asema.....	27
6	Pohdintaa	28
	Lähteet	30

1 Johdanto

Koira on yksi suosituimmista lemmikki- ja harrastuseläimistä Suomessa ja niiden määrä on kasvanut huomattavasti viime vuosikymmenten aikana. Suomessa on arvioitu olevan noin 700 tuhatta koira ja vuosittain niitä rekisteröidään tuhansittain lisää. Koirien suosion kasvaessa myös koiran kauppajen lukumäärät ovat nousseet. Vaikka koira hankitaan usein perheenjäseneksi, rinnastetaan se lainsäädännössä irtaimeen esineeseen ja on näin ollen verrattavissa esimerkiksi pesukoneeseen. Yhteiskunnalla on vain rajoitettu oikeus säännellä ihmisen ja hänen omistamansa esineen välistä suhdetta, mikä on Hollon mukaan vaikeuttanut eläinsuojelullisesti tehokkaan lainsäädännön kehittämistä (Hollo 2011, 3-5). Koira on ajatteleva, tunteva ja oppiva eläin, joka kiintyy omistajaansa (Karppinen 2019). Jaakonsaaren & Ojalan mukaan omistajan ja koiran välillä on usein vahva tunneside, jota ei lainsäädännössä huomioida tarpeeksi (Jaakonsaari & Ojala 2011, 19). Tunnesiteen takia irtaimeen esineeseen sovellettava lainsäädäntö ei aina tunnu sopivalta koira koskevien oikeudellisten ongelmien ratkaisussa. Nykyisellä eläinsuojelulainilla (247/1996) ei ole huomattavaa vaikutusta koiran kauppaan. Eläinsuojelulliset säännökset ovat lähinnä eläimen vähimmäisoikeuksien turvaksi. Säännöksissä määritellään eläimen oikeudet suhteessa omistajan ja ulkopuolisten ihmisten velvollisuuksiin (Jaakonsaari & Ojala 2011, 17).

Nyky-yhteiskunnassa on tapahtunut merkittävä asennemuutos suhtautumisessa eläinten asemaan ja hyvinvointiin. Eläinten hyvinvoinnista saatava tieto ja aiheesta tehdyt tutkimukset ovat lisänneet ihmisten käsitystä eläinten tarpeista ja kyvyistä. Eläinsuojelullisten asioiden vakavampi huomioiminen on johtanut eläinten aseman muuttumiseen ja eläinsuojelulainsäädännön kehittämiseen. Yhteiskunnan vaatimuksilla on kuitenkin käänttöpuolensa. Vaatimusten kasvaessa eläinten asema on jossain määrin huonontunut. Tämä johtuu osittain siitä, että eläinten kohtelu ei ole lainsäädännöllisesti asianmukaisella tasolla (Hollo 2011, 3-5). Esimerkiksi koiran kaupassa monet kuluttajat tekevät ostopäätöksensä koiran ulkomuodon perusteella kiinnittämättä huomiota koiran käyttötarkoitukseen, terveyteen ja vastuulliseen kasvatukseen.

Maa- ja metsätalousministeriö valmisteli lakiehdotuksen nykyisen eläinsuojelulain (247/1996) uudistamiseksi. Nykyinen eläinsuojelulaki on tullut voimaan vuonna 1996 ja on nykypäivään sovellettuna vanhentunut. Aution mukaan eläinsuojelulain uudistushankkeen tavoitteena on uudistaa eläinsuojelulaki vastaamaan nykypäivän vaatimuksia, selkeyttää eläinsuojelua koskevaa lainsäädäntöä ja varmistaa EU-lainsäädännön tehokas täytäntöönpano kansallisessa lainsäädännössä (Autio 2019). Yhdeksi lain uudistamisen tavoitteeksi muodostui eläinten hyvinvoinnin parantaminen. Lain uudistamisessa huomioitiin uusien tutkimustietojen eläinten tarpeista ja hyvinvoinnin vaatimuksista sekä eläinsuojeluviranomaisten,

eläintenpitäjien, etujärjestöjen, muiden sidosryhmien ja kansalaisten näkemyksiä lain tärkeimmistä uudistamistarpeista ennen kuin lain valmistelu aloitettiin (Maa- ja metsätalousministeriö). Uuden eläinsuojelulain vahvistamisen jälkeen tarkoituksena oli uudistaa eläinlajikohtaiset asetukset (Autio 2019). Hallitus antoi lakiesityksen laiksi eläinten hyvinvoinnista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi eduskunnalle syyskuussa vuonna 2018. Lakiehdotus eteni valiokuntakäsittelyyn. Laki eläinten hyvinvoinnista olisi korvannut nykyisen eläinsuojelulain. Lakiehdotuksen käsittelyä ei saatu päätökseen eduskunnan vaalikauden 2015-2018 aikana, jonka vuoksi eläinsuojelulain uudistaminen raukesi vaalikauden päättyttyä (Autio 2019). Näin ollen eläinsuojelulain uudistus siirtyi jälleen myöhemmäksi.

Hallituksen uusi esitys eläinsuojelulaista eläinten hyvinvoinniksi eduskunnalle aikaisintaan vuonna 2022. Tällä hetkellä uuteen lakiesitykseen pystytään yhä tekemään muutoksia, ennen kuin se esitetään eduskunnalle. Useat eläinsuojelujärjestöt eivät olleet tyytyväisiä hallituksen aiempaan lakiehdotukseen. Muun muassa Suomen Kennelliitto ja SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ovat esittäneet vaatimuksia uuden eläinsuojelulain sisällölle. Lemmikkieläin kauppaa vaikuttavia muutoksia on ehdotettu olevan muun muassa verkko-kaupan tiukempi sääntely, pakollinen tunnistusmerkitys ja rekisteröinti sekä lemmikkieläinten jalostuksen tiukempi sääntely. Eläimen kaupan säätelyllä pyrittäisiin ennaltaehkäisemään laitonta koiran kauppaa, löytöeläinongelmia sekä eläinten huonoa kohtelua ja hoitoa.

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää eläinsuojelulain uudistamisen myötä voimaan tulevien säännösten mahdollisia vaikutuksia koiran kauppaan. Tutkimuksessa pyritään arvioimaan, miten mahdolliset muutokset muuttaisivat myyjän ja ostajan vastuita ja velvollisuuksia nykyisestä. Lisäksi tutkimuksessa arvioidaan minkälaisia muita muutoksia eläinsuojelulain uudistaminen voisi tuoda koiran kauppaan. Aiheen valintaan vaikuttaa tutkijan vahva kiinnostus koira-alaa ja eläinsuojelua kohtaan.

Opinnäytetyö toteutetaan laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Tutkimusmenetelmänä käytetään pääosin lainopillista tutkimusta. Tarkoituksena on selvittää, miten eläinsuojelulain kokonaisvaltainen uudistaminen tulee mahdollisesti vaikuttamaan nykyisin voimassa olevaan koiran kauppaa säätelevään lainsäädäntöön. Tutkimuksessa tarkastellaan koiran kaupan nykytilannetta ja pyritään ennakoimaan eläinsuojelulain mahdollisten muutosten vaikutusta olemassa olevan aineiston perusteella.

Päätutkimuskysymys:

- Miten eläinsuojelulain uudistaminen mahdollisesti vaikuttaa koiran kauppaan?

Sivututkimuskysymykset:

- Miten mahdolliset muutokset vaikuttavat myyjän vastuisiin ja velvollisuuksiin?
- Miten mahdolliset muutokset vaikuttavat ostajan vastuisiin ja velvollisuuksiin?
- Vaikuttaako eläinsuojelulain uudistaminen laittomaan koiran kauppaan?
- Muuttuuko koiran oikeudellinen asema eläinsuojelulain uudistamisen myötä?

Opinnäytetyö voidaan teorian pohjalta jakaa kahteen osaan: koiran kauppaan ja eläinsuojelulakiuudistuksen mahdollisiin vaikutuksiin. Koiran kaupan osalta teoria pohjautuu kauppalakiin ja kuluttajansuojalakiin. Koira rinnastetaan oikeudellisesti irtaimeen esineeseen, jonka vuoksi siihen sovelletaan samoja säännöksiä kuin tavaran kauppaan. Koiran kauppaan vaikuttaa olennaisesti myös Suomen Kennelliiton säännöt ja ohjeet, jotka myös otetaan mukaan opinnäytetyön teoriaan. Eläinsuojelulakiuudistuksen teoria pohjautuu eläinsuojelulakiuudistuksen osalta hallituksen esitykseen eduskunnalle laista eläinten hyvinvoinnista (HE 154/2018). Teoriassa arvioidaan myös nykyisen eläinsuojelulain (247/1996) vaikutuksista koiran kauppaan. Lisäksi teoria pohjautuu myös eri järjestöjen, kuten SEY Suomen eläinsuojelun ja Suomen Kennelliiton antamiin lausuntoihin ja ehdotuksiin, joita on annettu hallituksen esityksestä, Maa- ja metsätalousministeriön tekemää selvitykseen virallisen koira- ja kissarekisterin perustamisesta ja eduskunnan kirjastosta löytyviin artikkeleihin. Opinnäytetyön aiheesta on hyvin vähän kirjoitettua materiaalia, jonka vuoksi teoriassa hyödynnetään myös lehti- ja verkkoartikkeleita.

Eläinsuojelulain uudistamisen vaikutuksista koiran kauppaan ei ole vielä tutkittu, jonka takia tutkimus on ajankohtainen. Koiran kauppaa käsitteleviä opinnäytetöitä on tehty muutamia. Vuonna 2020 on kirjoitettu opinnäytetyö, jonka aiheena on koiran omistaminen Suomessa. Vuonna 2018 on kirjoitettu opinnäytetyö koirakaupan erityispiirteistä tavarankaupassa, jossa tutkittiin myyjän ja ostajan vastuita, velvollisuuksia ja oikeuksia. Vuonna 2011 on tehty opinnäytetyö koiran ostamisesta ja myymisestä. Opinnäytetyössä tutkitaan koiran asemaa lainsäädännössä sekä perehdytään koiran omistamiseen ja myymiseen. Koiran sijoittamisesta erityisenä sopimustyyppinä on tehty pro gradu- tutkielma vuonna 2013. Eläinsuojelulaista ja eläinsuojelulakiuudistuksesta on tehty opinnäytetöitä lähinnä tuotantoeläinten tai eläinsuojelurikosten näkökulmasta. Yksi opinnäytetyö on tehty koiran omistajan oikeuksista ja velvollisuuksista sekä niihin liittyvästä viranomaisvalvonnasta. Kyseisessä opinnäytetyössä on viitattu eläinsuojelulakiuudistukseen. Opinnäytetyö on julkaistu vuonna 2013. Lisäksi eläinsuojelulaista ja sen uudistustarpeista on tehty pro gradu- tutkielma vuonna 2013.

2 Koiran kauppa

Koiran kaupassa kaupankäynnin kohteena on koira, ja kaupan osapuolina ovat myyjä ja ostaja. Tavallisesti myyjänä on koiran kasvattaja ja ostajana koiran tuleva omistaja. Koiran kauppa on usein pitkä prosessi, joka saattaa kestää kuukausista vuosiin. Prosessi alkaa sopivan koirarodun ja kasvattajan etsinnästä, jonka jälkeen mahdollinen ostaja voi joutua jonottamaan toivomaansa pentua pitkiäkin aikoja. Suomen Kennelliiton mukaan koiran hankkimista on harkittava huolellisesti, sillä koiraan sitoudutaan jopa 10-15 vuodeksi (Koiran hankkiminen). Ennen ostopäätöksen tekemistä tulevan koiran omistajan on syytä arvioida valmiuksiaan koiran omistajana, omaa elämäntilannettaan ja taloudellisia resurssejaan koirasta huolehtimiseen. Koira vaatii omistajaltaan paljon aikaa, huolenpitoa ja rahaa, jotta koiran hyvinvointia voidaan ylläpitää. Myös sopivaa koirarotua on harkittava huolellisesti. Tulevan omistajan olisi hyvä olla tietoinen siitä minkälaisia ominaisuuksia toivoo koiralla olevan (Koiran hankkiminen). Rodun historia, käyttötarkoitus, rotuominaisuudet ja terveys on syytä tuntea perusteellisesti. Sopivan koirarodun löydyttyä on tärkeää selvittää, keneltä koiran hankitaan ja minkälainen kauppasopimus siitä tehdään (Koiran hankkiminen).

Tulevan koiran omistajan on tärkeä tiedostaa se, että koirat ovat yksilöitä ja jokainen yksilö on erilainen rotumääritelmästä riippumatta. Rotuominaisuuksien ja perimän lisäksi koiran kehitykseen vaikuttaa vahvasti ympäristölliset tekijät, kuten koulutus, pitopaikka, ruoka, liikunta ja kokemukset. Tämän vuoksi koira kaupankäynnin kohteena on haastava. Koiran kasvattajan on vaikea arvioida minkälainen koirayksilöstä kasvaa, koska ympäristöllisten tekijöiden vaikutusta ei pystytä etukäteen ennustamaan. Lisäksi koiran terveydessä voi ilmetä muutoksia, joita ei kaupantekohetkellä ole havaittu.

2.1 Koiran oikeudellinen asema

Suomalaisessa lainsäädännössä eläimen kauppaa koskevaa säätelyä ei ole eritelty. Oikeudellisesti eläin rinnastetaan irtaimeen esineeseen. Eläin on omistuksen ja vaihdannan kohde tarkoittaen sitä, että eläin voidaan ostaa, myydä, lahjoittaa tai vaihtaa (Jaakonsaari & Ojala 2011, 19). Kurjen mukaan eläimen oikeudellinen asema suomalaisessa lainsäädännössä on erityisen suojelun kohteena oleva esine (Kurki 2013, 436-458). Asema on erityinen, koska eläimiä suojellaan eläinsuojelulainsäädännöllä (Kurki 2013, 436-458). Eläimen omistaja ei siis voi kohdella omistamaansa eläintä samalla tavalla kuin esimerkiksi polkupyörää, sillä eläimen kohdalla tulee noudattaa eläinsuojelulain säännöksiä.

2.2 Sovellettava lainsäädäntö

Eläimen kaupassa sovelletaan tapauskohtaisesti joko kauppalakia tai kuluttajansuojalakia. Asianajajatoimisto Legistum Oy:n mukaan koiran kauppaan voi myös tapauskohtaisesti vaikuttaa osamaksulaki ja vahingonkorvauslaki (Asianajajatoimisto Legistum Oy). Koiran kauppaan sovellettava laki riippuu kaupan osapuolten lähtökohdista. Ratkaisevaa on se ovatko osapuolet yksityisiä henkilöitä vai elinkeinonharjoittajia. Kauppalain ja kuluttajansuojalain säännökset ovat yleisellä tasolla annettuja, sillä tavaran kauppa sisällyttää tavaroita laidasta laitaan. Tavaroiden ominaisuuksien vaihtelevuuden vuoksi lakipykäliin ei ole voitu sisällyttää yksityiskohtaisia määräyksiä erityyppisiä tavaroita varten (Jaakonsaari & Ojala 2011, 50-51). Mahdollisissa riitatilanteissa tuomioistuinten, kuluttajaviranomaisten ja muiden lainsoveltajien on tulkittava kunkin tapauksen erityispiirteitä. Riitojen ratkaisemisessa keskeinen merkitys on osapuolten välisen kauppasopimuksen sisällöllä (Jaakonsaari & Ojala 2011, 50-51).

2.2.1 Kauppalaki ja kuluttajansuojalaki

Kauppalaki (355/1987) on yleislaki, jota sovelletaan irtaimen esineen kaupassa (Jaakonsaari & Ojala 2011, 50-51). Kauppalain säännöksiä ei sovelleta, jos toisessa laissa säädetään muuta (Kauppalaki 355/1987, 3 §). Laki mahdollistaa osapuolten välisen sopimusvapauden. Kauppalakia ei siis sovelleta, jos osapuolet sopivat muuta (Kauppalaki 355/1987, 3 §). Koskisen mukaan koiran kaupassa kauppalakia sovelletaan tilanteessa, jossa molemmat sopijaosapuolet ovat joko yksityishenkilöitä tai elinkeinonharjoittajia (Koskinen 2001).

Kuluttajansuojalaki (38/1978) säätelee kulutushyödykkeen tarjontaa, myyntiä ja muuta markkinointia, kun kaupan osapuolina ovat elinkeinonharjoittaja ja kuluttaja (Kuluttajansuojalaki 38/1978, 1 §). Lakia sovelletaan myös tapauksissa, joissa elinkeinonharjoittaja välittää hyödykkeen kuluttajalle (Hannula ym. 2010, 89-93). Lain tarkoituksena on turvata kuluttajan oikeuksia suhteessa elinkeinonharjoittajaan. Tämä toteutetaan säätelemällä markkinointia, myyjän tiedonantovelvollisuutta ja sopimusehtojen kohtuullisuutta (Hannula ym. 2010, 89-93). Koiran kaupassa sovelletaan kuluttajansuojalakia tapauksissa, joissa toinen osapuoli on elinkeinonharjoittaja ja toinen on kuluttaja (Hannula ym. 2010, 89-93). Elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä kaupassa kuitenkin sovelletaan kauppalakia niiltä osin, kun kuluttajansuojalain säännöksistä on kuluttajan hyväksi pakottavia, eikä niistä voida sopimuksin poiketa kuluttajan vahingoksi (Jaakonsaari & Ojala 2011, 50-51).

2.2.2 Elinkeinonharjoittaja ja kuluttaja

Koiran kaupan osalta elinkeinonharjoittajan määrittelyminen ei aina ole helppoa. Koiran kasvattajan kohdalla vaikeutena on se, luokitellaanko myyjän kasvatustoiminta harrastukseksi vai elinkeinonharjoittamiseksi. Suomessa suurin osa koiran kasvattajista pitää toimintaansa enemmän harrastuksena kuin ammattimaisena toimintana (Jaakonsaari & Ojala 2011, 52). Vaikka kasvattaja pitäisi omaa toimintaansa vain harrastuksena, voidaan se silti tulkita oikeudellisesti elinkeinonharjoittamiseksi.

Kuluttajansuojalaissa elinkeinonharjoittajana pidetään sellaista luonnollista henkilöä tai yksityistä tai julkista oikeushenkilöä, joka taloudellista hyötyä saadakseen ammattimaisesti kaupaa tai tarjoaa kulutushyödykkeitä hankittaviksi vastiketta vastaan (Kuluttajansuojalaki 38/1978, 5 §). Verottaja puolestaan määrittelee elinkeinonharjoittajaksi kasvattajan, jolle on rekisteröity vähintään yksi pentue vuodessa viimeisen kolmen vuoden aikana tai jolle on rekisteröity kaksi pentuetta vuodessa viimeisen kahden vuoden aikana (Asianajajatoimisto Legistum Oy). Kuluttajansuojalain määrittelemä elinkeinonharjoittaja -käsite ei vastaa verolainsäädännössä tarkoitettua elinkeinonharjoittamista (Jaakonsaari & Ojala 2011, 54-55).

Kuluttajariitalautakunta ratkoo koiran kauppaa koskevia riitatapauksia ja on usein joutunut ottamaan kantaa siihen, onko kasvattaja elinkeinonharjoittaja. Kuluttajariitalautakunta määrittelee kuluttajan samalla tavalla kuin verolainsäädäntö, mutta määritelmästä on kuitenkin poikettu tapauskohtaisesti. Tapaukseen liittyvät muut seikat vaikuttavat olennaisesti elinkeinonharjoittajan määrittelemiseen. (Jaakonsaari 2011, 54-55)

Kuluttajansuojalaissa kuluttajaksi määritellään sellainen luonnollinen henkilö, joka hankkii kulutushyödykkeen pääasiassa muuta käyttöä varten kuin elinkeinotoiminnan harjoittamista varten (Jaakonsaari & Ojala 2011, 52). Laissa luonnollisella henkilöllä tarkoitetaan ihmistä. Kuluttajansuojalaissa kuluttajan on katsottu olevan heikommassa asemassa kuin elinkeinonharjoittajan. Tämän vuoksi kuluttajalle on katsottu tarpeelliseksi asettaa kuluttajansuoja. Kuluttajansuoja tarkoittaa lainsäädännöllisesti pakottavia keinoja, joista ei voida sopimuksinkaan poiketa kuluttajan vahingoksi (Jaakonsaari & Ojala 2011, 52).

2.2.3 Vastuu virheestä

Kauppalaissa ja kuluttajansuojalaissa myyjän virhevastuuta koskevat säännökset ovat lähes samansisältöiset. Erona on se, että kuluttajansuojalain säännökset ovat kuluttajan hyväksi pakottavia ja kauppalain säännöksistä voidaan osapuolten välisellä sopimuksella poiketa (Koskinen 2001). Sekä kauppalain että kuluttajansuojalain säännöksissä on pyritty huomioimaan se, että tavaran kaupassa kaupan kohteet voivat ominaisuuksiltaan olla

huomattavan erilaisia (Koskinen 2001). Lähtökohtaisesti kaupankohteen ominaisuuksiltaan vastattava sitä, mistä voidaan katsoa sovittun (Kauppalaki, 17 §). Virhevastuu perustuu lähes poikkeuksetta osapuolten väliseen sopimukseen (Koskinen 2001). Laissa on säännöksiä myös sellaisia tapauksia varten, joissa kaupankohteen ominaisuuksista ei ole tarkemmin sovittu tai tehty sopimus on siltä osin puutteellinen (Koskinen 2001). Lain mukaan ostajalla ei ole oikeutta vedota virheenä sellaiseen seikkaan, josta voidaan olettaa hänen tienneen jo kaupantekohetkellä (Asianajajatoimisto Legistum Oy). Kaupankohteen virheellisyys arvioidaan sen perusteella, millainen kaupankohde on ollut ominaisuuksiltaan vaaranvastuun siirtyessä myyjältä ostajalle (Asianajajatoimisto Legistum Oy). Myyjä vastaa sellaisesta virheestä, joka kaupankohteessa on ollut ennen vaaranvastuun siirtymistä, vaikka virhe löydettäisiin vasta kaupanteon jälkeen (Asianajajatoimisto Legistum Oy). Lisäksi laissa on määritelty myyjän tiedonantovelvollisuus. Lain mukaan myyjällä on näyttövelvollisuus siitä, että hän on täyttänyt tiedonantovelvollisuutensa. Tiedonantovelvollisuuden täyttäminen ei kuitenkaan vapauta myyjää mahdolliselta virhevastuulta, mutta sillä on olennainen merkitys myyjän virhevastuuta arvioidessa.

Kansanedustaja Antti Rantakangas on lähettänyt eduskunnalle kirjallisen kysymyksen (Koskinen 2001), jossa hän kritisoi kuluttajansuojalain olevan epäoikeudenmukainen ostaja kohtaan eläimen kaupassa. Rantakangas mukaan kuluttajansuojalaissa pitäisi huomioida se, että ostajalla ei välttämättä ole riittävästi tietoa ja kokemusta eläimen kaupassa kaupankohteen todistamisesta virheelliseksi. Tältä osin eläimen kauppaa voidaan verrata teknisesti monimutkaisen tuotteen kauppaan (Koskinen 2001). Jos ostaja ja myyjä eivät pääse yhteisymmärrykseen kaupankohteen mahdollisesta virheellisyydestä, voi kuluttaja viedä asian kuluttajavalituslautakunnan käsiteltäväksi (Koskinen 2001).

2.3 Suomen Kennelliiton vaikutus koiran kauppaan

Tavaran kauppaa koskevan lainsäädännön lisäksi Suomen Kennelliitolla on vahva vaikutus koiran kauppaan. Suomen Kennelliitto – Finska Kennelklubben ry on vuonna 1889 perustettu järjestö, joka toimii Suomessa koira-alan asiantuntijana ja kasvattajien, omistajien ja koiraharrastajien keskusjärjestönä ja edunvalvojana (Kerola ym. 2017, 18-19). Kennelliiton tarkoituksena on edistää puhdasrotuisten rekisteröityjen koirien kasvatusta ja käyttöä (Kasvattajasitoumus 2011). Kerolan mukaan Suomen Kennelliitto on ainoa järjestö Suomessa, joka rekisteröi puhdasrotuisia koiria viralliseen rekisteriin (Kerola ym. 2017, 18-19).

Kennelliitolla on omia ohjeita, määräyksiä ja sääntöjä, joita kennelliitonjäsenten tulee noudattaa. Jäsenten lisäksi ohjeet, säännöt ja määräykset koskevat niitä henkilöitä, jotka haluavat osallistua järjestäytyneeseen koiraharrastustoimintaan (Kasvattajasitoumus 2011). Kennelliiton hyväksymiä kasvattajia ovat sellaiset kasvattajat, jotka toimivat Kennelliiton

myöntämällä kennelnimellä. Kennelnimen saamiseen on asetettu tiettyjä ehtoja, jotka hakijan tulee täyttää. Hakijan on oltava muun muassa täysi-ikäinen, kennelliitonjäsen ja hänellä tulee olla voimassa oleva kasvattajasitoumus (Kennelnimisääntö 2020). Kasvattajasitoumuksessa on sääntöjä ja ohjeita, joita kasvattajan on noudatettava kasvatus toiminnassa.

2.3.1 Kasvattajasitoumus

Kennelnimellä toimivia kasvattajia sitovat Kennelliiton säännöt ja ohjeet. Lisäksi kasvattajan tulee allekirjoittaa Kennelliiton Kasvattajasitoumus. Sitoumuksen allekirjoittaminen on pakollista Kennelliiton hyväksymälle kasvattajalle, mutta sitoumuksen saa allekirjoittaa myös sellainen kasvattaja, joka ei ole Kennelliiton jäsen (Kasvattajasitoumus 2011). Sitoumus velvoittaa kasvattajaa noudattamaan muun muassa hyvää kenneltapaa, eli koirien asianmukaista hoitoa, avoimuutta koirien ominaisuuksista, mukaan lukien viat ja sairaudet sekä luovuttaa koirat hyvän kauppataivan ja voimassa olevan rekisteröintiohjeen mukaisesti terveinä, hyväkuntoisina ja tunnistusmerkittyinä (Kasvattajasitoumus 2011). Kasvattaja sitoutuu myös kasvattamaan vain puhdasrotuisia ja rekisteröityjä koiria Kennelliiton periaatteiden mukaisesti (Kasvattajasitoumus 2011). Kasvatustyön tulee edistää terveiden, hyväluonteisten ja rotumääritelmän mukaisten koirien jalostamista käyttämällä sopivan ikäisiä, fyysisiltä ja psyykkisiltä ominaisuuksiltaan terveitä koiria (Kasvattajasitoumus 2011). Kasvattajan on tunnettava kasvattamansa rodun historia, voimassa olevat rotumääritelmät ja rodun käyttötarkoitus. Lisäksi kasvattajan tulee myös olla perehtynyt koiriin koskevaan lainsäädäntöön, kuten eläinsuojelulakiin, järjestyslakiin ja muihin koiran omistamiseen liitättäviin lakeihin, asetuksiin ja määräyksiin (Kasvattajasitoumus 2011).

Kasvattajasitoumus vaikuttaa olennaisesti myös koiran kauppaan. Sitoumuksen mukaan kasvattajan on annettava ostajalle koiran rekisteritodistus ja kirjalliset hoito-ohjeet kaupan yhteydessä. Rekisteröintitodistuksen kustannukset sisältyvät koirasta maksettavaan kauppahintaan (Kasvattajasitoumus 2011). Kasvattajan vastuulla on neuvoa uutta omistajaa tekemään omistajailmoitus Kennelliittoon (Kasvattajasitoumus 2011). Omistajailmoituksen tekeminen on tärkeää, jotta rekisterin tiedot pysyvät ajantasaisina. Jos koira luovutetaan sijoitukseen niin, että jalostusoikeus säilyy kasvattajalla, tehdään siitä kirjallinen sopimus Kennelliiton laatiman Sopimus koiran sijoituksesta -lomakkeen mukaisesti tai muutoin kirjallisesti samansisältöisenä (Kasvattajasitoumus 2011). Mikäli kasvattaja välittää muiden kasvattamia tai omistamia koiria, tulee hänen noudattaa sitoumuksen määräyksiä ja huolehtia siitä, että koirat ovat tunnistusmerkittyjä ja rekisteröityjä ennen luovutusta. Sitoumus on voimassa Kennelliiton jäsenyydestä riippumatta, ellei kasvattaja kirjallisesti irtisano sitä (Kasvattajasitoumus 2011).

2.3.2 Sopimus koiran kaupasta

Suomen Kennelliitto velvoittaa hyväksymiään kasvattajia käyttämään koiran kaupassa Kennelliiton laatimaa vakisopimuslomaketta tai muutoin samansisältöistä kauppasopimusta. Sopimus koiran kaupasta -lomaketta käytetään niissä tilanteissa, joissa koira siirtyy kokonaan ostajan omistukseen (Suomen Kennelliitto 2021). Kauppasopimuksessa määritellään kaupankohde, kaupan osapuolet, kauppahinta, maksuehdot ja muut kaupan ehdot. Sopimuslomakkeen mukaan koira myydään lähtökohtaisesti lemmikiksi. Jos koiraa on tarkoitus käyttää johonkin muuhun tarkoitukseen, on osapuolten sovittava siitä kirjallisesti erillisellä liitteellä (Sopimus koiran kaupasta 2021). Kaupan ehdot sitovat sekä myyjää että ostajaa.

Kennelliiton sopimus pohjan mukaan myyjän velvollisuuksiin kuuluu noudattaa koiranpentun yleistä luovutusikää ja toimittaa koiran rekisteröintitodistus ostajalle tietyn aikarajan sisällä (Sopimus koiran kaupasta 2021). Sopimuksen mukaan myyjä ei saa pidättää itsellään koiran jalostusoikeutta tai osaomistusta kauppasopimuksella. Jos koiraa halutaan käyttää jalostukseen, voidaan asiasta sopia myöhemmin erillisellä Kennelliiton jalostusoikeuden luovutussopimuksella (Sopimus koiran kaupasta 2021). Myyjän velvollisuuksiin kuuluu tehdä pentue ilmoitus ja koiran rekisteröinti ennen koiran luovutusta (Sopimus koiran kaupasta 2021). Myyjän tiedonantovelvollisuuteen kuuluu kertoa ostajalle koiran tiedossa olevista ja kyseisen koirarodun tyypillisistä ominaisuuksista, rodun perinnöllisistä sairauksista ja viroista sekä kyseisten seikkojen merkityksestä. Lisäksi myyjän on annettava ostajalle rodunomaiset hoito- ja ruokintaohjeet (Sopimus koiran kaupasta 2021). Myyjällä on lain mukaan näyttövelvollisuus siitä, että tiedonantovelvollisuus on täytetty, sillä velvollisuuden täyttämällä on olennainen merkitys myyjän virhevastuuta arvioidessa (Sopimus koiran kaupasta (selite) 2021). Tiedot ja ohjeet tulee olla kauppasopimuksen liitteinä.

Sopimuksen toiselle osapuolelle eli ostajalle on määritelty selonottovelvollisuus. Ostajalla on siis velvollisuus tutustua huolellisesti kyseiseen rotuun ja selvittää rodun soveltuvuus hänen omaan käyttötarkoitukseensa (Sopimus koiran kaupasta 2021). Lisäksi ostajan on tutustuttava myyjän antamiin tietoihin koirasta ja koirarodusta. Myyjän vastuulla on varmistaa, että ostaja tutustuu kauppaehtoihin ja ymmärtää niiden sisällön.

Sopimuslomakkeen mukaan myyjän on luovutettava kaupankohdeena oleva koira ostajalle kauppasopimuksen allekirjoittamisen yhteydessä, jos asiasta ei ole sovittu erikseen muuta (Sopimus koiran kaupasta 2021). Vaaranvastuu siirtyy myyjältä omistajalle koiran luovutus hetkellä. Lain mukaan koiran omistusoikeus siirtyy myyjältä ostajalle kaupantekohetkellä, vaikka osapuolet olisivat sopineet kauppahinnan maksamisesta erämaksuilla. Näin ollen myyjällä ei ole oikeutta pidättää koiran omistusoikeutta itsellään, vaikka koko kauppahintaa ei olisi vielä maksettu (Sopimus koiran kaupasta (selite) 2021).

Sopimuslomakkeen mukaan kaupan osapuolet ovat vapaita sopimaan kaupan lisäehdoista, jos ne eivät ole kohtuuttomia eivätkä heikennä kuluttajan asemaa (Sopimus koiran kaupasta 2021). Sovitut lisäehdot on sovittava kirjallisesti ja ne on liitettävä kauppasopimuksen liitteisiin. Sopimuksessa myyjä ja ostaja vakuuttavat, että myyjällä on laillinen oikeus myydä kyseinen koira, myyjän ja ostajan sopimuksessa ja sen liitteissä antamat tiedot ovat totuuden mukaisia, osapuolet ovat yhdessä käyneet läpi kauppasopimuksen ja sen liitteet ja osapuolet ovat tarkistaneet toistensa henkilöllisyyden (Sopimus koiran kaupasta 2021). Henkilöllisyyden tarkistaminen on tärkeää, jotta osapuolet voivat olla varmoja siitä kenen kanssa he asioivat (Sopimus koiran kaupasta (selite) 2021).

Myyjän ja ostajan vastuiden lisäksi sopimus pohjassa on määritelty mahdollinen korvausvastuu ja ne tilanteet, joissa myyjä tai ostaja on korvausvelvollinen. Koiranpentua hankkiessa ostajan tulisi muistaa, että pentu on vasta koiran alku ja pennun tulevaisuuteen vaikuttaa perinnöllisentekijöiden lisäksi myös ympäristölliset tekijät. Kauppasopimukseen liittyvät erimielisyydet tulee lähtökohtaisesti pyrkiä sopimaan osapuolten välisillä neuvotteluilla (Sopimus koiran kaupasta 2021). Jos erimielisyyttä ei saada keskenään sovittua, osapuolet voivat olla yhteydessä kuluttajaneuvontaan ja kuluttaja voi tarvittaessa viedä asian kuluttajalautakunnan ratkaistavaksi ratkaisusuosituksen saamiseksi (Sopimus koiran kaupasta 2021). Tämän jälkeen asia voidaan viedä käräjäoikeuteen, jotta asialle saadaan lopullinen ratkaisu.

2.3.3 Rekisteröinti

Koiran rekisteröiminen Kennelliiton ylläpitämään rekisteriin on välttämätöntä, jos koiran kanssa haluaa osallistua virallisiin kokeisiin, kilpailuihin ja näyttelyihin. Suomen Kennelliitto rekisteröi sekä puhtasrotuisia koiria että monirotuksia koiria. Puhtasrotuisella koiralla tarkoitetaan koiraa, johon ei ole sekoitettu toista tai useampaa rotua. Suomessa puhtasrotuiselta koiralta vaaditaan papereita eli rekisteröintitodistusta. Rekisteröintitodistus on todistus koiran alkuperästä. Siitä pystytään selvittämään koiran tiedot ja sukutaulu (Kerola 2017, 45). Jos puhtasrotuiseksi väitetyltä koiralta ei löydy rekisteröintitodistusta, ei sitä voida Kennelliiton mukaan luokitella puhtasrotuiseksi. Monirotuksella koiralla tarkoitetaan koiraa, johon on sekoitettu kahta tai useampaa rotua.

Suomen Kennelliiton mukaan koiran rekisteröinti on tärkeä osa vastuullista koiran kasvattamista ja -omistamista (Koiran rekisteröinti). Koiran rekisteröinti ja tunnistusmerkintä mahdollistavat koiran yksilöinnin ja sen avulla koira pystytään yhdistämään omistajan tietoihin. Koiran rekisteröinnistä vastaa joko koiran kasvattaja tai koiran omistaja, riippuen koiran lähtökohdista (Koiran rekisteröinti). Pentueiden tunnistusmerkitseminen ja rekisteröinti on aina kasvattajan vastuulla. Rekisteröinnin jälkeen pentujen tiedot, sukutaulut sekä terveys-, koe-

ja näyttelytulokset näkyvät Suomen Kennelliiton ylläpitämässä jalostustietojärjestelmässä. Järjestelmä on kaikille avoin ja kuka tahansa voi käydä katsomassa koiran tietoja. Kasvattajan tulee antaa rekisteritodistus pennun ostajalle luovutuksen yhteydessä. Rekisteritodistuksessa lukee koiran tiedot ja sukutaulu. Rekisteritodistus toimii myös vakuutena siitä, että kyseinen pentue täyttää Suomen Kennelliiton rekisteröintimääräykset. Tulevan omistajan vastuulla on ilmoittaa omistajanmuutoksesta Kennelliitolle.

Suomen Kennelliitto ylläpitää yhteensä neljää eri rekisteriä ja tietokantaa. Rotukoirien rekisterien etuliitteet ovat FI, ER ja EJ. Rotukoirien kantakirjarekisteri on FI-rekisteri. FI-rekisteriin kirjataan ne koirat, joiden vanhemmat ovat kolmessa sukupolvessa kansainvälisen koirankasvatusliiton FCI:n hyväksymässä rekisterissä. ER-rekisteriin rekisteröidään ne koirat, jotka eivät täytä FI-rekisteröintiehtoja. EJ-rekisteriin rekisteröidään ne koirat, joita ei saa käyttää jalostukseen esimerkiksi jonkin ominaisuuden tai sairauden takia. Monirotuiset koirat voidaan ilmoittaa FIX-rekisteriin, joka on monirotuisten koirien oma tunnistusmerkintä ja omistajatietokanta. (Koiran rekisteröinti)

2.4 Eläinsuojelulain vaikutus koiran kauppaan

Nykyisen eläinsuojelulain (247/1996) tarkoituksena on suojella eläimiä tarpeettomalta kärsimykseltä, tuskalta ja kivulta (Eläinsuojelulaki 247/1996, 1 §). Lain tavoitteena on edistää eläinten hyvää kohtelua ja hyvinvointia (Eläinsuojelulaki 247/1996, 1 §). Eläinsuojeluasetuksessa (396/1996) tarkennetaan vaatimuksia koskien eläinten pitoa, hoitoa ja kohtelua. Asetuksessa määritellään myös ilmoituksenvarainen toiminta ja toimijaa koskevat velvoitteet (HE 154/2018, 2.1.1). Toimijoita koskevat yksityiskohtaisemmat säännökset ovat sisällytetty eläinsuojelulain nojalla annettuihin valtioneuvoston ja Maa- ja metsätalousministeriön asetuksiin (HE 154/2018, 2.1.1).

Nykyisessä eläinsuojelulaissa ja eläinsuojeluasetuksessa ei ole tarkkoja säännöksiä koskien eläimen kauppaa. Laista kuitenkin löytyy rajoituksia koskien eläimen luovutusta. Lain 18 §:n mukaa eläimiä ei saa luovuttaa arpajais- tai kilpailuvoittona, ellei Aluehallintovirasto ole myöntänyt poikkeusta tähän kieltoon (Eläinsuojelulaki 247/1996, 18 §). Lisäksi lain 27 §:ssä on kielletty eläinten liikkuvan kaupan harjoittaminen (Eläinsuojelulaki 247/1996, 27 §). Eläimen luovutuksen yhteydessä annettavista tiedoista on säädetty lain 14 §:ssä. Pykälän mukaan eläimen myyjän on ilmoitettava ostajalle eläimen mahdollisesta sairaudesta tai vahingoittumisesta (Eläinsuojelulaki 247/1996, 14 §). Muusta myyjän tiedonantovelvollisuudesta ei ole laissa säädetty.

Eläinsuojelulaista löytyy myös säännöksiä liittyen eläimen maahantuontiin. Lain 28 §:n mukaan Maa- ja metsätalousministeriö voi eläinsuojelullisista syistä kieltää eläimen

maahantuonnin. Maahantuonti voidaan kieltää, jos eläimelle ei voida järjestää eläinsuojelullisesti hyväksyttäviä oloja tai jos eläimen pitämisestä aiheutuu sille kärsimystä (Eläinsuojelulaki 247/1996, 28 §). Lain mukaan kiellon vastaisesti maahantuotu eläin on palautettava, lopetettava tai sen kanssa on meneteltävä Elintarviketurvallisuusviraston, nykyisen Ruokaviraston, hyväksymällä tavalla (Eläinsuojelulaki 247/1996, 28 §). Tällöin eläimen omistaja tai haltija vastaa toimenpiteistä aiheutuvista kustannuksista. Toimenpiteiden teettämisestä säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990) (Eläinsuojelulaki 247/1996, 28 §).

2.5 Laiton koiran kauppa

Savolaisen mukaan laiton lemmikkieläinkauppa on kansainvälisesti kolmanneksi merkittävin kaupan muoto huume- ja asekaupan jälkeen (Savolainen 2020). Lemmikkieläinten huomattavan kysynnän kasvu ylläpitää sellaista toimintaa, jossa pentuja tuotetaan eläinsuojelullisesti katsoen huonoissa oloissa (Koiramme a 2020, 88). Useat ihmiset haluavat ostaa koiranpennun mieluummin halvalla hinnalla ja nopeilla kaupoilla kuin hankkia kalliimman pennun ja odottaa kasvattajan pentujonossa kuukausista vuosiin. Pentutehtailu ja koirien laiton maahantuonti ovat koiriin kohdistuvaa laitonta kaupallista toimintaa (Savolainen 2020). Laiton koiran kauppa on tuottoisaa maan rajat ylittävää harmaata taloutta, jossa laiminlyödään eläinten hyvinvointia ja vaarannetaan ihmisten terveys (Koiramme a 2020, 88). Lisäksi laiton koiran kauppa uhkaa kuluttajansuojaa, sillä myyjä usein katoaa kaupanteon jälkeen eikä kaupankohde välttämättä vastaa odotuksia. Laittoman koiran kaupan taustalla on usein muutakin rikollista toimintaa, kuten eläinsuojelurikkomuksia, veronkiertoa ja rahapesua. Euroopan komission teettämän selvityksen mukaan pelkästään EU-maiden välillä käydään kuukausittain kauppaa jopa 46 tuhannesta koirasta (Koiramme a 2020, 88).

2.5.1 Pentutehtailu

Pentutehtailulla tarkoitetaan säännöllistä koirien myytäväksi kasvattamista, jonka tarkoituksena on taloudellisen hyödyn maksimointi (Savolainen 2020). Pentutehtaassa kasvatuskustannukset ovat mahdollisimman matalat, jonka vuoksi eläimet jäävät usein vaille asianmukaista hoitoa ja joutuvat elämään likaisissa ja ahtaissa oloissa (Savolainen 2020). Pentutehtaista tulevat eläimet ovat usein sisäsiittoisia ja niillä on lukuisia terveysongelmia. Lisäksi rokotusten puuttuessa ne voivat kantaa tartuntatauteja, jotka ovat vaaraksi sekä ihmisille että toisille eläimille. Pentutehtailun tuotoksena syntynyt pentu saattaa luovutushetkellä vaikuttaa eloiselta ja terveeltä, mutta useissa tapauksissa myyjä ei täytä ilmoitusvelvollisuuttaan siitä, onko pentu sairas. Eläinsuojelulain mukaan myyjän tiedonantovelvollisuuden kuuluu ilmoittaa eläimen sairaudesta ja vahingoittumisesta (Eläinsuojelulaki 247/1996, 14 §). Tehtailuilta pennuilta puuttuu usein paperit tai ne ovat väärennetyjä.

Suomeen kuljetetaan pentutehtaissa tuotettuja pentuja useimmiten Viron ja Venäjän kautta (Savolainen 2020). Tämän lisäksi pentutehdas voi sijaita myös Suomessa, esimerkiksi kennelnimellä toimiva kasvattajakin voi olla pentutehtailija. Suomessa tapahtuvassa pentutehtailussa koirille teetetään pentuja liian tiheästi Kennelliiton sääntöjen vastaisesti. Pentueista osa saatetaan rekisteröidä ja osaa ei, jolloin syntyneestä pentueesta ei jää merkintää Kennelliiton tietokantaan. Syntynyt pentue saatetaan myös rekisteröidä toisen koiran pennuksi, jolloin liian tiheästi teetettyjä pentuja ei havaita. Rekisteröimättä jättämisen syynä voi myös olla se, ettei pentueen vanhemmat täytä Kennelliiton jalostuskriteereitä.

2.5.2 Laiton maahantuonti ja salakuljetus

Pentutehtailun seurauksena on eläinten laitton maahantuonti ja salakuljetus. Eläinten laittomalla maahantuonnilla ja salakuljetuksella tarkoitetaan sellaista eläinten maahantuontia, jossa ei noudateta siitä erikseen säädettyjä vaatimuksia (Savolainen 2020). Lemmikkieläinten siirtojen perusvaatimuksista säädetään kansallisen lainsäädännön lisäksi muun muassa EU:n lemmikkieläinasetuksessa (576/2013) ja täytäntöönpanoasetuksessa (577/2013). Pentutehtaat keskittyvät Euroopassa tiettyihin maihin, koska niissä pentujen tuottaminen on halpaa ja eläinten hyvinvointia koskeva säätely löyhää (Sairaan halpa pentu).

Lemmikkieläinten laitton maahantuonti voidaan jakaa pääosin kahteen ryhmään. Ensimmäisessä ryhmässä ovat ne eläinten omistajat, jotka ovat unohtaneet tai eivät ole tiedneet EU:n sisämarkkinoilta ja EU:n ulkopuolelta Suomeen kuljettaviin eläimiin liittyvistä vaatimuksista. Tällöin eläimen laitton maahantuonti ei välttämättä ole tahallista. Toisessa ryhmässä ovat ne toimijat, jotka tuovat tarkoituksen mukaisesti ja laittomasti eläimiä Suomeen. (Stjerna 2018)

3 Hallituksen esitys laista eläinten hyvinvoinniksi

Eläinsuojelulain uudistamisen tarkoituksena on suojella eläimiä ja edistää niiden hyvinvointia. Hallituksen esityksessä laiksi eläinten hyvinvoinnista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi on ehdotettuja säännöksiä, joilla voisi olla vaikutusta koiran kauppaan. Eläimen kauppaa koskevien säännösten tarkoituksena olisi suojella kaupankohteen eli eläimen hyvinvointia. Säännösten avulla pyrittäisiin edistämään vastuullista kasvatustyötä ja eläimen pitoa ennaltaehkäisemällä ostajan harkitsemattomuudesta johtuvaa eläimen hankintaa ja laitonta lemmikkieläinten kauppaa.

3.1 Eläinten hyvinvointi ja itseisarvo

Eläinsuojelulain uudistuksen päätavoitteena on edistää eläinten hyvinvointia. Lakiehdotuksessa eläimen hyvinvoinnilla tarkoitetaan eläimen omaa kokemusta sen fyysisestä ja psyykkisestä voinnista, joka voi vaihdella hyvästä huonoon (HE 154/2018, Yksityiskohtaiset perustelut, 1 luku). Eläinten hyvinvointiin vaikuttavat monet tekijät, kuten eläimen pitopaikka, jalostus, hoito, käsittely, perimä ja ympäristö. Eläimen hyvinvointiin myös vaikuttaa olennaisesti sen mahdollisuus lajityypilliseen käyttäytymiseen. Uuteen eläinsuojelulakiin on ehdotettu lisättäväksi vaatimus siitä, että eläimellä pitäisi olla mahdollisuus toteuttaa sille lajityypillistä käyttäytymistä (HE 154/2018, 3.2.1). Lajityypillisen käyttäytymisen mahdollistaminen ei kuitenkaan aina ole eläimen hyvinvoinnin kannalta paras ratkaisu. Esimerkiksi koiran liikumista ja lisääntymistä joudutaan rajoittamaan, jotta koiran vastuullinen pitäminen olisi mahdollista (HE 154/2018, 3.2.1).

Koiran omistajalla on ratkaiseva merkitys koiran hyvinvoinnille. Kokenut koiran omistaja osaa arvioida koiran terveyden, käyttäytymisen ja ympäristön vaikutusta sen omaan hyvinvointiin. Eläimen omistajalla tulee olla riittävästi tietoa omistamansa eläinlajin normaalista käyttäytymisestä, jotta eläimen hyvinvointia olisi mahdollista arvioida. Lisäksi mahdollisiin ongelmiin puuttuminen, ennaltaehkäiseminen ja niiden ratkaiseminen edellyttää omistajalta riittävää tietoa kyseisen eläinlajin normaalista käyttäytymisestä (HE 154/2018, 3.2.1). Tämän vuoksi uuteen eläinsuojelulakiin on ehdotettu lisättäväksi vaatimus eläimen pitäjän riittävästä osaamisesta (HE 154/2018, 3.2.1). Lisäksi uuteen lakiin on ehdotettu, että tuotantoeläinten pitäjiä koskeva pätevyysvaatimus tulisi laajentaa koskemaan kaikkia eläinten ammattimaisia pitäjiä (HE 154/2018, 3.2.1).

Uuteen eläinsuojelulakiin on ehdotettu lisättäväksi eläinten kunnioittaminen. Eläimen kunnioittaminen perustuu eläimen itseisarvoon, joka on riippumaton eläimen arvosta ihmiselle (HE 154/2018, 3.2.2). Itseisarvo ilmaisee eläimen moraalisen statuksen. SEY Suomen eläinsuojelun mukaan uuden eläinsuojelulain yhteydessä tulisi pohtia eläimen oikeudellista

asemaan tavarana, ja voitaisiinko eläimen hyvinvointia parantaa tätä statusta muuttamalla (SEY Suomen eläinsuojelu). Eläin on tunteva ja oppiva olento, jolla on sekä psyykkisiä että fyysisiä tarpeita ja kyky tunkea positiivisia ja negatiivisia tuntemuksia. Itseisarvon vastakohta on välinearvo. Eläimellä voidaan todeta olevan välinearvoa, jos eläimestä on hyötyä ihmiselle jollain tavalla (HE 154/2018, 3.2.2). Välinearvoa on esimerkiksi seura- ja harrastuseläimillä, joihin koirakin luokitellaan. Eläimen itseisarvon tunnustaminen ei kuitenkaan estäisi eläimen käyttämistä hyväksyttävällä tavalla esimerkiksi seura- ja harrastuseläimenä. Eläimen käyttäminen tiettyyn tarkoitukseen edellyttää hyötyjen ja haittojen arviointia sen suhteen, onko eläimen käyttö ja kohtelu perusteltua. Hyötyjen ja haittojen arviointi on yksi eläinsuojelulainsäädännön kulmakivistä (HE 154/2018, 3.2.2). Lain tulisi heijastaa yhteiskunnassa vallitsevia arvoja siitä, miten ja mihin tarkoituksiin eläimiä voisi hyväksytysti käyttää (HE 154/2018, 3.2.2). Eläimen itseisarvo ja kunnioittamisen tarve on tunnustettu myös uudessa EU-lainsäädännössä ja useissa Euroopan maiden uudemmissa kansallisissa eläinsuojelulainsäädöksissä (HE 154/2018, 3.2.2). Eläinten oikeudet ovat olleet keskustelun aiheena jo vuosien ajan. Yleinen asenteiden muutos eläinten arvosta on osaksi johtanut eläinsuojelulainsäädännön kehitykseen (Kurki 2013, 436-458).

Eläimet ovat oikeudellisesti luokiteltu oikeusobjekteiksi, joilla ei voi olla juridisia oikeuksia. Oikeudet ja velvollisuudet kuuluvat vain oikeussubjekteille (Kurki 2013, 436-458). Oikeussubjekteja ovat luonnolliset henkilöt kuten ihmiset ja oikeushenkilöt kuten yhtiöt. Wahlbergin mukaan oikeusobjekteja ovat muun muassa tavarat, omaisuus ja suojelunkohteet (Wahlberg 2018, 179-198). Oikeusobjektit ovat oikeussubjektien oikeuksien ja velvollisuuksien kohteita. Eläinten oikeudellinen asema objektina tai subjektina ei kuitenkaan ole täysin yksiselitteinen (Wahlberg 2018, 179-198). Maailmasta löytyy paljon lainsäädäntöä, jossa osassa eläin todetaan tuntevaksi olennoksi, osassa todetaan, että eläin on objekti ja osassa todetaan, että eläin ei ole tavara, mutta se on omistuksen kohde (Wahlberg 2018, 179-198). Koska oikeustiede ei ole hyväksynyt eläinten mahdollisuutta kantaa oikeuksia, on eläinsuojelulainsäädäntö toteutettu ihmisiin kohdistuvina kieltoina (Kurki 2013, 436-458).

3.2 Koiran luovutus

Hallituksen lakiesityksessä on laajennettu nykyisiä säännöksiä koskien eläimen luovutusta. Ehdotuksen mukaan eläinten luovutusta koskevien säännösten muuttamisen tarkoituksena olisi edistää eläinten vastuullista pitämistä ja kauppaa (HE 154/2018, 3.2.8). Tavoitteena olisi ennaltaehkäistä muun muassa laitonta lemmikkieläinten kauppaa. Lisäksi eläinten luovutusta koskevilla säännöksillä pyrittäisiin ehkäisemään ostajan tiedonpuutteesta tai harkitsemattomuudesta johtuvaa eläimen hankintaa. Kysymykseksi jää, millaisin keinoin eläinten vastuullista hankintaa ja pitämistä voitaisiin lainsäädännössä edistää (HE 154/2018, 2.3.7).

3.2.1 Myyjän tiedonantovelvollisuus

Nykyisen eläinsuojelulain mukaan eläimen myyjän tai muun luovuttajan on annettava ostajalle tai muulle vastaanottajalle tarvittavat tiedot eläimen mahdollisesta sairaudesta tai vahingoittumisesta (Eläinsuojelulaki 247/1996, 14 §). Muusta myyjän ilmoitusvelvollisuudesta ei ole laissa säädetty. Lakiesityksessä ehdotetaan, että eläimen luovutuksen yhteydessä annettavista tiedoista säädettäisiin nykyistä tarkemmin ja laajemmin. Ehdotuksen mukaan säännöstä laajennettaisiin siten, että eläimen sairauden ja vahingoittumisen lisäksi myyjän olisi ilmoitettava ostajalle riittävät tiedot eläimen hyvinvoinnin kannalta olennaisista asioista (HE 154/2018, Laki eläinten hyvinvoinnista, 40 §). Lakiesityksen mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin tarkentaa säännöksiä eläinten luovutuksen yhteydessä annettavista tiedoista ja niistä tavoista, joilla tiedot tulisi antaa (HE 154/2018, Laki eläinten hyvinvoinnista, 40 §).

Lakiesityksen perusteluiden mukaan eläin tulisi huomioida yksilönä. Eläimen myyjän olisi annettava ostajalle tietoa sellaisista tiettyyn eläinyksilöön liittyvistä erityispiirteistä, jotka voisivat olennaisesti vaikuttaa eläimen hoidon järjestämiseen ja hyvinvointiin (HE 154/2018, Yksityiskohtaiset perustelut, 6 luku). Kyseisiä piirteitä voi olla esimerkiksi eläimen poikkeuksellinen luonne, mahdolliset käyttäytymishäiriöt tai -ongelmat ja perimä, jos sillä on olennainen merkitys eläimen asianmukaisen hoidon järjestämiseen (HE 154/2018, Yksityiskohtaiset perustelut, 6 luku). Lisäksi lakiesityksessä on perusteltu sitä, että myyjän tiedonantovelvollisuuden tulisi olla sitä laajempi mitä vähemmän tietoa ja kokemusta eläimen ostajalla olisi eläimen tai kyseessä olevan eläinrodun hoidosta ennestään (HE 154/2018, Yksityiskohtaiset perustelut, 6 luku). Myyjän vastuulla olisi osata arvioida sitä, kuinka laajasti ostajalle tulisi antaa koiraan ja koirarotuun liittyviä erityisiä tietoja. Myyjän tiedonantovelvollisuutta laajentamalla voitaisiin ennaltaehkäistä tiedonpuutteesta johtuvia virheitä eläimen hoidossa. Samalla voidaan varmistaa, että eläimen tuleva omistaja on tietoinen ja ymmärtää eläinyksilön tarpeet ja sen, miten kyseistä eläintä on hoidettava. Eläimen tulevan omistajan tietämättömyydestä johtuvat virheet eläimen hoidossa ovat yleisiä ja pahimmillaan aiheuttavat eläimelle tarpeetonta kärsimystä (HE 154/2018, 2.3.7).

Myyjän tiedonantovelvollisuutta koskeva säännös täydentäisi kauppalaissa ja kuluttajansuojalaissa säädettyä tiedonantovelvollisuutta sellaisissa tapauksissa, joissa kaupan kohteena on eläin. Säännöstä sovelletaan eläimen myynnin lisäksi myös muissa eläimen luovutustilanteissa, kuten esimerkiksi vastikkeettomissa luovutuksissa ja sellaisissa eläimen luovutuksissa, joissa kaupan osapuolet ovat keskinäisellä sopimuksella sopineet muusta kuin kauppalain säännösten noudattamisesta (HE 154/2018, Yksityiskohtaiset perustelut, 6 luku).

3.2.2 Luovutukseen liittyvät rajoitukset

Lakiesityksessä on ehdotettu, että eläimen luovutukseen olisi tehtävä tiettyjä rajoituksia. Rajoitusten tarkoituksena olisi ennaltaehkäistä eläimen hankkimista ilman riittävää harkintaa selkeyttämällä eläimen myyntiä ja muuta luovutusta koskevia säännöksiä (HE 154/2018, Yksityiskohtaiset perustelut, 6 luku). Kieltojen tarkoituksena on varmistaa eläinten hyvinvointi ja niiden kunnioittaminen. Lakiehdotuksessa on säilytetty ja laajennettu nykyisen eläinsuojelulain säännöksiä eläimen luovutukseen liittyviä rajoituksia. Lisäksi lakiehdotuksessa on säädetty uusia kieltoja eläinten luovutusta koskien.

Eläimen hyvinvoinnista huolehtiminen edellyttää omistajan perehtymistä eläimen hoitoon ja sen tarpeisiin. Eläimen hankkiminen edellyttää tiettyjä valmisteluja ennen kuin eläin saapuu taloon. Eläin tarvitsee järjestetyn pitopaikan, välineitä, tarvikkeita ja sille tarkoitettua ruokaa. Julkisilla paikoilla tapahtuva eläinten kauppaaminen johtaa usein eläimen hankintaan ilman riittävää harkintaa. Myytävät eläimet ovat usein pentuja, jotka vetoavat helposti ihmisten tunteisiin. Julkisilla paikoilla tapahtuvaan eläimen myyntiin liittyy usein myös eläinsuojelullisia ongelmia, kuten laitonta eläimen kauppaa, jossa pentuja tuotetaan epämääräisissä oloissa. Myytävänä olevia eläimiä kuljetetaan usein paikasta toiseen ja ne joutuvat jatkuvasti sopeutumaan uusiin olosuhteisiin. Nuoret eläimet ovat herkkiä ympäristön aiheuttamille häiriöille ja taudinaiheuttajille, jonka vuoksi ne sairastuvat helposti (HE 154/2018, Yksityiskohtaiset perustelut, 6 luku).

Eurooppalaisen lemmikkieläinsopimuksen 6 artiklassa on kielletty eläinten myyminen alle 16-vuotiaalle ilman huoltajan suostumusta. Suomi on aikoinaan tehnyt tähän artiklaan varauksen, josta johtuen Suomessa eläimiä saa myydä alle 16-vuotiaalle ilman huoltajan suostumusta (HE 154/2018, Yksityiskohtaiset perustelut, 6 luku). Lakiesityksen mukaan kyseinen varaus tulisi poistaa, jotta eläintä ei saisi pysyvästi luovuttaa alle 16-vuotiaalle ilman huoltajan suostumusta (HE 154/2018, Yksityiskohtaiset perustelut, 6 luku). Säännöksen tarkoituksena olisi estää lasta hankkimasta eläintä salassa huoltajiltaan. Koiran omistamiseen liittyy vastuu ja velvollisuus eläimen hyvinvoinnista huolehtimiseen. Lapsella ei välttämättä ole edellytyksiä täyttää koiran pitoon liittyviä velvoitteita. Koiran omistajalla tulee olla riittävät tiedot ja taidot ennen koiran hankintaa. Koirasta huolehtiminen vaatii myös taloudellisia resursseja, joita alaikäisellä harvoin on. Koiran sairastumisesta aiheutuvat eläinlääkärikulut voivat tulla kalliiksi. Lakiehdotuksessa esitettyä säännöstä sovellettaisiin vain pysyvään luovutukseen eli sellaisiin tilanteisiin, joissa eläimen omistajuus siirtyy myyjältä ostajalle kaupan yhteydessä (HE 154/2018, 3.2.8).

Nykyisessä eläinsuojelulaissa on kielletty eläinten liikkuva kauppa (Eläinsuojelulaki 247/1996, 27 §). Hallituksen lakiehdotuksessa on säilytetty sama kielto. Liikkuvalla kaupalla

tarkoitetaan eläinten myymistä niitä mukana kuljettaen (HE 154/2018, Yksityiskohtaiset perustelut, 6 luku). Suomessa eläinten liikkuvaa kauppaa on esiintynyt lähinnä tuotantoeläinten kohdalla ennen kuin kyseinen kaupamuoto kiellettiin lailla (HE 154/2018, Yksityiskohtaiset perustelut, 6 luku). Monissa muissa Euroopan maissa on edelleen yleistä myydä koiran- ja kissanpentuja liikkuvassa kaupassa (HE 154/2018 2.3.7). Liikkuvan kaupan ongelma on se, että eläimet ovat usein epämääräisissä oloissa tuotettuja, jonka vuoksi liikkuvan kaupan kieltä tulisi uudistaa (HE 154/2018, 2.3.7). Suomessa koirien myyminen liikkuvassa kaupassa ei ole ollut tapana, sillä koira hankitaan useimmissa tapauksissa suoraan kasvattajalta.

Uuteen eläinsuojelulakiin on ehdotettu lisättäväksi kieltä eläinten myymisestä toreilla, markkinoilla ja muissa yleisötapahtumissa (HE 154/2018, Yksityiskohtaiset perustelut, 6 luku). Kyseisiin eläinkaupanmuotoihin liittyy samankaltaisia ongelmia kuin liikkuvassa kaupassa. Toreilla, markkinoilla ja muissa yleisötapahtumissa ei ole mahdollisuutta rajata ostajajoukkoa, jonka takia ostajaksi saattaa päätyä eläimen omistamiseen epäsopiva henkilö (HE 154/2018, Yksityiskohtaiset perustelut, 6 luku). Suomessa ei ole ollut tapana myydä eläimiä yleisillä toreilla, markkinoilla tai muissa vastaavissa yleisötapahtumissa. Kuten liikkuvassa kaupassa, myös tässä kaupanmuodossa ongelmana on se, että myytävät eläimet ovat usein epämääräisissä oloissa tuotettuja. (HE 154/2018, Yksityiskohtaiset perustelut, 6 luku)

Kiellosta huolimatta eläinten myyminen esimerkiksi eläinnäyttelyissä olisi lakiesityksen mukaan sallittua. Esityksen mukaan eläimiä saisi myydä eläinten esittelyyn tarkoitettujen tapahtumien yhteydessä. Asiaa on perusteltu sillä, että tällaisissa tapahtumissa voidaan olettaa ostajaehdokkaalla olevan tarvittavat tiedot, taidot ja perehtyneisyys hankittavasta eläimestä. Kieltä ei myöskään tulisi estämään välitystoimintaa. Välitystoiminnalla tarkoitetaan sellaista toimintaa, jossa myyjä vastaanottaa tilauksia eläimistä ja toimittaa ne ostajalle. (HE 154/2018, Yksityiskohtaiset perustelut, 6 luku)

Lakiehdotuksen mukaan koirien, kissojen, frettien ja isojen papukaijojen myyminen eläinkaupoissa tulisi kieltää lailla. Säännös ei estäisi eläinkauppiaan välitystoimintaa siten, että eläin tilattaisiin kasvattajalta suoraan ostajalle. Koirien ja kissojen myyminen eläinkaupoissa on lailla kielletty muun muassa Ruotsissa ja Norjassa. Suomessa ei ole ollut tapana myydä koiria ja kissoja eläinkaupoissa, mutta sitä ei kuitenkaan ole erikseen lailla kielletty. (HE 154/2018, Yksityiskohtaiset perustelut, 6 luku)

Koiran hyvinvoinnista huolehtiminen on vaikea toteuttaa, jos koiria myytäisiin eläinkaupoissa. Koira on pitkäikäinen, aktiivinen ja huomiota vaativa eläin. Koira tulisi jo pennusta asti totuttaa erilaisiin hoitotoimenpiteisiin, ihmisiin ja ympäristöön, jotta myöhemmiltä käytösongelmilta vältyttäisiin. Pahimmillaan käytösongelmat vaikeuttavat koiran omistajan

arkea koiran aiheuttaessa omaisuusvahinkoja tai ollessaan vaaraksi muille. Käytösongelmien vuoksi myös koiran oma hyvinvointi huononee.

Nykyisessä eläinsuojelulaissa on säädetty, että eläintä ei saa luovuttaa arpajais- tai kilpailuvoittona, ellei Aluehallintovirasto ole erityisestä syystä myöntänyt poikkeusta kiellosta (Eläinsuojelulaki 247/1996, 18 §). Lakiesityksen mukaan edellä mainittu poikkeusmahdollisuus tulisi poistaa (HE 154/2018, Yksityiskohtaiset perustelut, 6 luku). Asiaa perustellaan sillä, että arpajais- ja kilpailuvoitot perustuvat sattumaan ja sattuman kautta eläimen omistajuuden saava henkilö voi olla sopimaton tai kykenemätön huolehtimaan eläimestä (HE 154/2018, Yksityiskohtaiset perustelut, 6 luku). Ennen eläimen hankintaa on tulevan omistajan tarpeen tehdä tiettyjä valmisteluja ja hankintoja, jotta eläimen hyvinvoinnista voitaisiin huolehtia. Sattuman kautta eläimen omistajaksi joutuneella ei ole tähän mahdollisuutta. Lisäksi esityksessä on perusteltu säännöstä sillä, että eläin arpajais- ja kilpailuvoittona ei edistä eläimen kunnioittamista itseisarvoisena olentona (HE 154/2018, Yksityiskohtaiset perustelut, 6 luku). Eläimen voittaminen palkintona saattaa luoda sellaisen mielikuvan, että vastuu eläimestä voidaan antaa kenelle tahansa ja eläimen hankinta ilman perusteellista harkintaa olisi hyväksyttävää.

3.3 Jalostus

Hallituksen lakiesityksen mukaan uudessa eläinsuojelulaissa olisi tarkoitus tarkentaa ja selkeyttää eläinjalostusta koskevia säännöksiä. Eläinjalostusta koskevien säännösten tarkoituksena olisi ohjata jalostusta enemmän eläinten hyvinvointia huomioivaan suuntaan (HE 154/2018, 3.2.5). Jalostuksessa tulisi pyrkiä elinvoimaisten, toimintakykyisten ja terveiden eläinten kasvattamiseen (HE 154/2018, Laki eläinten hyvinvoinnista, 25 §). Jalostukseen saisi käyttää vain sellaisia yksilöitä, jotka ovat sekä fyysisesti että psyykkisesti terveitä ja joiden voidaan olettaa periyttävän kyseisiä ominaisuuksia myös jälkeläisilleen. Jalostuksessa käytettävän eläimen tulisi pystyä liikkumaan lajityypillisellä tavalla, sen elimistön tulisi toimia normaalisti eikä sillä saisi olla sellaisia pitkäaikaisia sairauksia tai muita vikoja, jotka pysyvästi heikentäisivät sen elämänlaatua (HE 154/2018, 3.2.5).

Lakiehdotuksen mukaan eläinjalostuksessa ei saisi käyttää sellaisia yksilöitä, jotka suurella todennäköisyydellä periyttäisivät jälkeläisilleen sellaisia sairauksia tai muita ominaisuuksia, jotka aiheuttaisivat huomattavaa haittaa eläimen hyvinvoinnille (HE 154/2018, Laki eläinten hyvinvoinnista, 25 §). Lisäksi jalostuksessa ei saisi käyttää sellaista yksilöä, joka ei pystyisi lisääntymään luonnollisesti. Lakiehdotuksessa lisääntymisellä tarkoitettaisiin kaikkea siihen liittyvää, kuten astutusta, tiineyttä, synnytystä ja jälkeläisten hoitoa (HE 154/2018, 3.2.5).

Eläimen omistajan velvollisuutena olisi hallita omistamiensa eläimien lisääntymistä (HE 154/2018, Laki eläinten hyvinvoinnista, 25 §). Koirien kohdalla hallitsemattoman lisääntymisen estämisellä pyrittäisiin estämään pentutehtailussa syntyvien pentujen määrää (HE 154/2018, 3.2.5). Eläinten hallitsematon lisääntyminen aiheuttaa usein sisäsiittoisuutta ja tautien sekä loisten leviämistä. Lisäksi jatkuva lisääntyminen rasittaa koiraemoja liikaa ja pennut syntyvät sellaiseen ympäristöön, jossa niiden hoitoon ei ole kunnollisia edellytyksiä (HE 154/2018, 3.2.5).

Suomen Kennelliitto on vaatinut, että uudessa eläinsuojelulaissa kiinnitettäisiin enemmän huomiota jalostuksessa käytettävien koirien luonteeseen ja terveyteen. Kennelliiton mukaan laissa pitäisi kieltää jalostuksessa sellaisten koirien käyttö, joilla on taipumusta heikkohermoisuuteen, arkuuteen ja aggressiivisuuteen. Jalostuksessa ei myöskään saisi käyttää sellaisia yhdistelmiä, joilla on olemassa olevan tiedon mukaan riski periyttää jälkeläisilleen epätasapainoista luonnetta. Jalostuksessa käytettävän koiran tulee olla terve, eli sillä ei saa olla merkkejä sairauksista, vioista, anatomisista ääripiirteistä eikä rakenteellisia heikkouksia, jotka alentavat sen hyvinvointia tai estävät normaalin lajityypillisen elämän.

4 Mahdolliset muut muutokset

4.1 Pakollinen tunnistusmerkintä ja rekisteröinti

Eläinsuojelulain uudistaminen on nostanut esille tarpeen koirien ja kissojen viranomaisvaatimuksiin perustuvalle rekisterille (Stjerna 2018). Suomessa tunnistusmerkittyjä koiria rekisteröi tällä hetkellä useampi toimija. Suurin osa tunnistusmerkityistä koirista on rekisteröity Suomen Kennelliiton ylläpitämään tietojärjestelmään. Muita koirien ja kissojen rekisteröinnin palveluntarjoajia ovat muun muassa verkkopalvelut mikrosiru.com, turvasiru.fi ja siruhaku.fi (Stjerna 2018). Maa- ja metsätalousministeriön toiveena on ollut, että Suomeen perustettaisiin yksi tai enintään kaksi virallista rekisteriä, johon rekisteröitäisiin kaikki koirat ja kissat. Tarkoituksena olisi tehdä koirien ja kissojen tunnistusmerkintä ja rekisteröinti lakisääteiseksi.

Pakollisen tunnistusmerkitseminen ja rekisteröinnin tavoitteena olisi parantaa eläinten hyvinvointia ja ennaltaehkäistä eläinten laitonta kauppaa sekä löytöeläinongelmaa (Savolainen 2015). Lisäksi se saattaisi edistää eläinten vastuullista kasvatus- ja myyntitoimintaa (Stjerna 2018). Koirien pakollisesta tunnistusmerkinnästä ja rekisteröinnistä on säädetty jo useimmissa Euroopan maissa (Taivainen 2018). Lindqvistin mukaan Suomi on yksi harvoista Euroopan maista, jossa koirien ja kissojen tunnistusmerkitseminen ja rekisteröinti eivät vielä ole pakollisia (Lindqvist 2020). Maa- ja metsätalousministeriö teetti vuonna 2018 selvityksen virallisen koira- ja kissarekisterin perustamisesta Suomeen (Stjerna 2018). Vaikka rekisterin perustamista on selvitetty eläinsuojelulain uudistuksen yhteydessä, koirien ja kissojen pakollista tunnistusmerkintää ja rekisteröintiä koskevat säännökset tultaisiin sisällyttämään eläintunnistusjärjestelmästä annettuun lakiin (Stjerna 2018). Maa- ja metsätalousministeriö on tehnyt asetusluonnoksen koirien pakollisesta tunnistusmerkitsemisestä ja rekisteröinnistä. Asetusluonnosta kierrätettiin lausunnoilla vuoden 2020 elokuussa (Koiramme b 2020, 101). Tavoitteena on saada kaikki koirat viranomaisrekisteriin viimeistään vuoden 2023 alusta (Koiramme b 2020, 101). Ministeriön mukaan pakollinen rekisteröinti koskisi alkuun vain koiria. Kissojen tunnistusmerkitseminen ja rekisteröinti siirtyisi myöhemmäksi.

Maa- ja metsätalousministeriön tekemässä asetusluonnoksessa on määritelty muun muassa koiran tunnistusmerkitsemisen ja rekisteröimisen määräajasta ja siitä kenen vastuulla tunnistusmerkintä ja rekisteröinti tulisi olemaan. Asetusluonnoksen mukaan 1.1.2023 jälkeen syntyneiden koirien tunnistusmerkintä ja rekisteröinti tulisi tehdä kolmen kuukauden kuluessa koiran syntymästä tai ennen koiran luovutusta uudelle haltijalleen (Stjerna 2018). Suomessa koiranpennun yleisin luovutusikä on 7-8 viikkoa. Ennen 1.1.2023 syntyneiden koirien

tunnistusmerkitseminen ja rekisteröinti tulisi tehdä vuoden 2023 loppuun mennessä (Stjerna 2018). Lisäksi asetusluonnoksessa määritellään Suomeen pysyvästi saapuvien koirien rekisteröinnistä. Koiran rekisteriin ilmoittaminen tulisi tehdä neljän viikon kuluessa koiran maahan saapumisesta (Stjerna 2018). Samaa sääntöä sovellettaisiin sellaisten koirien kohdalla, jotka oleskelisivat Suomessa väliaikaisesti yli kolme kuukautta (Stjerna 2018). Suomeen saapuvien koirien tulee olla tunnistusmerkitty jo ennen maahan tuloa. Asetusluonnoksen mukaan koiran tunnistusmerkitseminen tulisi olemaan koiran ensimmäisen haltijan vastuulla (Stjerna 2018). Haltijalla tarkoitetaan Ruokaviraston tai sen valtuuttaman tahon ylläpitämää rekisteriin merkittyä koiran omistajaa tai muuta luonnollista henkilöä, jonka hallinnassa koira on (Stjerna 2018). SEY Suomen eläinsuojelu on ehdottanut, että säännöstä laajennettaisiin koskemaan myös oikeushenkilöä (Lindqvist 2020). Pakollisella tunnistusmerkitsemisellä ja rekisteröinnillä tarkoitetaan sitä, että jokaisella koiralla tulisi olla tunnistusmerkintä, jonka tiedot ovat kirjattu omistajatietojen kanssa rekisteriin (Taivainen 2018). Tunnistusmerkitsemiseen käytettäisiin koiran ihon alle asennettavaa mikrosirua (Stjerna 2018).

Suomessa arvioidaan olevan noin 700 tuhatta koiraa, joista suurin osa on tunnistusmerkitty ja rekisteröity Suomen Kennelliiton ylläpitämään rekisteriin. Suomen Kennelliitto ja useat eläinsuojelujärjestöt, kuten Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto SEY ja Animalia kannattavat rekisteröintipakkoa, koska se lisäisi läpinäkyvyyttä ja jäljitettävyyttä koirien pitoon (Taivainen 2018). Suomen eläinsuojeluyhdistyksen toiminnanjohtaja Kati Pullin mukaan rekisteröintipakko helpottaisi koirien kasvatuksen ja jalostamisen seuraamista (Taivainen 2018). Suomen Kennelliitto aloitti vuoden 2019 elokuussa kampanjan, jonka myötä toivottiin, että kaikki suomalaiset koirat tunnistusmerkittäisiin ja rekisteröitäisiin.

Suomen Kennelliitto antoi Maa- ja metsätalousministeriön tekemästä asetusluonnoksesta lausunnon, jossa painotettiin sitä, että pakollisen tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin tulisi olla koiran omistajalle mahdollisimman helppoa ja edullista (Koiramme b 2020, 32). Lisäksi rekisteriin tehtävät omistajanmuutoksen tekemisen tulisi olla helppoa ja edullista. Tämä edesauttaisi kaikkien koirien saamista viranomaisrekisteriin.

4.2 Verkkokaupan rajoitukset

Laittomassa lemmikkieläinten kaupassa suositaan verkkokauppa-alustoja, sillä niissä lemmikkieläinten myyminen on nopeaa ja myyjää on myöhemmin vaikea jäljittää. Hallituksen lakiesityksestä annetuissa lausunnoissa on ehdotettu rajoituksia muun muassa eläinten myyntiä koskevaan ilmoitteluun (HE 152/2018, 5.2.3). Verkon kautta kuka tahansa voi myydä ja hankkia koiran. Suomen Kennelliitto on ehdottanut, että vähimmäisvaatimuksena

myyjiltä tulisi vaatia tunnistautumista ja verkkokaupoilla tulisi olla selvät kriteerit koirien myynnin itsesäätelylle (Koiramme c 2020, 88).

Myös SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistystenliitto on antanut hallituksen lakiehdotuksesta lausunnon koskien eläinten verkkokaupan rajoittamista. SEY:n mukaan verkkokaupan sääteleminen olisi tärkeää eläinten laittoman kaupan ennaltaehkäisemiseksi. Lausunnossa SEY ehdottaa, että eläimien myyminen verkossa tulisi olla luvanvaraista tai vähintään ilmoituksenvaraista toimintaa. Lisäksi eläinten myyminen sosiaalisessa mediassa tai muilla foorumeilla tulisi lailla kieltää. Lausunnossaan SEY ehdottaa myös, että kauppapaikan tulisi tarkastaa myynti-ilmoitukset ennen niiden julkaisemista. Kauppapaikan säätelyn lisäksi lausunnossa ehdotetaan, että myyjille pitäisi tulla tiettyjä rajoituksia ja myynti-ilmoituksille tiettyjä edellytyksiä. Myyjältä voitaisiin edellyttää vahvaa tunnistautumista ja yksi ihminen voisi avata vain yhden myyntitilin. Henkilön myydessä useita eläimiä vuoden aikana, tulisi hänen todistaa olevansa joko yksityinen tai ammattilainen. Lisäksi myynti-ilmoituksessa tulisi näkyä riittävät tiedot eläimestä. Koirien ja kissojen kohdalla ilmoituksen yhteydessä voitaisiin vaatia eläimen tunnistusmerkintää ja todistetta siitä, että tunnistusmerkintä vastaa myytävää eläintä. Lisäksi ilmoituksessa tulisi olla tieto eläimen terveydestä, rokotuksista ja kuva itse eläimestä. (Pulli 2019)

4.3 Rotukiellot

Eläinsuojelulain uudistamisen yhteydessä mahdolliset rotukiellot ovat nousseet puheenaiheeksi. Viime vuosien aikana on uutisoitu useista koirahyökkäyksistä, jonka seurauksena eläinsuojelulakiuudistuksen myötä on vaadittu toimenpiteitä hyökkäysten estämiseksi (Koiramme 2019, 118). Mahdollisiksi toimenpiteiksi on ehdotettu muun muassa koira-ajokortin eli koiranpitokurssin pakollisuutta, tietyille roduille pakollista kuonokoppaa yleisillä paikoilla ja vaarallisten rotujen kieltämistä lailla (Koiramme 2019, 118).

Suomen Kennelliiton hallituksen puheenjohtajan Harri Lehkosen mukaan rekisteröintipakko olisi parempi tapa valvoa koirien pitoa kuin laissa säädetty rotukielto (Savolainen 2015). Koira-alanasiantuntijat eivät kannata rotukieltoa, sillä se voisi vaikuttaa päinvastaisesti ja kannustaa entisestään sellaisia ihmisiä hankkimaan rotua, kenelle ne eivät sovi (Savolainen 2015). Rotukieltoja on voimassa muun muassa Britanniassa, Irlannissa, Ranskassa ja Italiassa (Savolainen 2015). Tanskassa tehtyjen tutkimusten mukaan rotukiellot ei ole merkittävästi vaikuttaneet koirahyökkäysten määrään (Koiramme 2019, 118). Rotukiellot tarkoittaisivat sitä, että tietyn rotuisia koiria ei enää saisi myydä Suomessa eikä niitä saisi tuoda Suomeen. Lisäksi rotukieltoja olisi vaikea valvoa, sillä laissa kielletyn rodun voi risteyttää jonkun muun rotuisen koiran kanssa, jolloin jälkeläiset olisivat monirotuisia.

5 Yhteenveto

Opinnäytetyössä tutkittiin eläinsuojelulain uudistamisen mahdollisia vaikutuksia koiran kauppaan. Tutkimusongelma ratkaistiin alatutkimuskysymysten avulla, joiden tarkoituksena oli selvittää miten eläinsuojelulain uudistaminen vaikuttaa myyjän ja ostajan vastuisiin ja velvollisuuksiin, tulisiko uudistaminen vaikuttamaan laittomaan koiran kauppaan ja muuttuisiko koiran oikeudellinen asema eläinsuojelulain uudistamisen myötä. Tutkimuksen teoria perustuu olemassa olevaan aineistoon ja sen pohjalta tehtyihin arvioihin, koska uuden eläinsuojelulain lopullisesta muodosta ja sen sisältämistä säännöksistä ei ole vielä varmaa tietoa.

5.1 Myyjän ja ostajan vastuut ja velvollisuudet

Opinnäytetyön yhtenä tarkoituksena oli selvittää, miten eläinsuojelulain uudistaminen tulisi mahdollisesti vaikuttamaan kaupan osapuolten välisiin vastuisiin ja velvollisuuksiin. Tutkimuksessa selvisi, että Suomen Kennelliitolla on vahva vaikutus koiran kauppaan, jonka vuoksi eläinsuojelulain uudistamisen mahdolliset vaikutukset myyjän ja ostajan vastuisiin ja velvollisuuksiin jäävät vähäisiksi. Merkittävin vaikutus tulisi olemaan se, että säännökset koskisivat kaikkia koiran myyjiä riippumatta kennelliiton jäsenyydestä.

Myyjän tiedonantovelvollisuuden laajentaminen saattaisi edistää vastuullista koiran kauppaa. Lakiesityksen mukaan myyjän olisi ilmoitettava ostajalle koiran sairauden ja vahingoittumisen lisäksi riittävät tiedot koiran hoidosta, pitopaikasta ja muista koiran hyvinvoinnin kannalta olennaisista asioista. Lisäksi koira olisi huomioitava yksilönä ja myyjän tulisi antaa ostajalle tietoa kyseiseen yksilöön liittyvistä erityispiirteistä. Myyjällä tulisi olemaan sitä laajempi tiedonantovelvollisuus mitä vähemmän ostajalla olisi kokemusta koirista tai kyseisestä koirarodusta ennestään. Jos myyjän tiedonantovelvollisuutta laajennettaisiin ehdotuksen mukaisesti, saattaisi se ehkäistä mahdollisen pennun ostajan harkitsemattomuudesta johtuvaa koiran hankkimista. Myyjän laajennettu tiedonantovelvollisuus saattaisi myös suojella myyjää mahdollisissa riitatilanteissa, jos riita johtuisi ostajan tiedonpuutteesta aiheutuneesta ongelmasta. Lakiehdotuksessa ei ole mainittu, missä muodossa myyjän olisi annettava tiedot ostajalle, mutta suositeltavaa on antaa kaikki tiedot kirjallisena, jotta ne voidaan myöhemmin dokumentoida.

Suomessa suurin osa koirista hankitaan Suomen Kennelliiton hyväksymältä kasvattajalta, jonka tulee noudattaa Kennelliiton sääntöjä, määräyksiä ja ohjeita. Kennelliiton säännöissä myyjän tiedonantovelvollisuus on huomattavasti laajempi kuin laissa säädetty myyjän tiedonantovelvollisuus. Ongelmana on kuitenkin ollut se, että Kennelliiton määrittelemiä sääntöjä ei tarvitse noudattaa, jos koiran myyjä ei ole Kennelliiton hyväksymä kasvattaja. Jos

myyjän tiedonantovelvollisuuden laajentaminen sisällytetään uuteen eläinsuojelulakiin, tulisi kaikkien koirien myyjien jatkossa noudattaa sitä.

Opinnäytetyössä vertailtiin myös nykyisen eläinsuojelulain ja hallituksen lakiesityksen säännöksiä ja niiden vaikutuksia koiran kauppaan. Tutkimuksessa selvisi, että hallituksen lakiesityksessä on säilytetty ja laajennettu nykyisen eläinsuojelulain säännöksiä koskien eläimen luovutukseen liittyviä rajoituksia. Lisäksi hallituksen lakiesityksessä on ehdotettu uusia kieltoja koskien eläimen luovutusta. Lakiesityksessä ehdotetut kiellot ja rajoitukset koskien eläimen luovuttamista eivät tulisi merkittävästi vaikuttamaan koiran kauppaan. Ehdotuksen mukaan koira ei saisi myydä alle 16-vuotiaalle ilman huoltajan suostumusta. Suomessa koirien hinta vaihtelee sadoista tuhansiin euroihin ja alle 16-vuotiaalla harvoin on tarpeeksi resursseja koiran hankintaa varten. Koiria ei myöskään saisi myydä liikkuvassa kaupassa, eläinkaupassa eikä toreilla, markkinoilla tai muissa vastaavissa yleisötapauhtumissa. Lisäksi koiria ei saisi luovuttaa arpajais- ja kilpailuvoitoina. Lakiesityksen mukaan koiria kuitenkin saisi myydä esimerkiksi koiranäyttelyissä. Rajoitusten ja kieltojen tarkoituksena olisi ehkäistä eläimen hankkimista ilman riittävää harkintaa. Eläinnäyttelyissä eläimen myymisen sallimista on perusteltu sillä, että näyttelyissä ostajaehdokkaalla voitaisiin olettaa olevan riittävät tiedot ja taidot eläimestä huolehtimiseen. Suomessa koira hankitaan usein suoraan kasvattajalta tai yhdistykseltä, jonka takia lakiesityksen rajoitukset ja kiellot eivät tulisi sellaisinaan vaikuttamaan koiran kauppaan. Rajoitukset ja kiellot estäisivät koirien myymisen tietyissä kaupanmuodoissa ja niiden myymisen alle 16-vuotiaalle ilman huoltajan suostumusta.

Tutkimuksessa analysoidun Maa- ja metsätalousministeriön asetusluonnoksen koirien ja kissojen pakollisesta tunnistusmerkinnästä ja rekisteröinnistä perusteella voidaan todeta, että myyjän vastuulla tulisi olemaan koiran tunnistusmerkitseminen ja rekisteröiminen ja ostajan vastuulla puolestaan tulisi olemaan omistajavaihdoksen ilmoittaminen ja rekisteritietojen ajantasainen päivittäminen. Kasvattajan oli tehtävä koiran tunnistusmerkitseminen ja rekisteröiminen viimeistään kolmen kuukauden kuluttua koiran syntymästä tai enne pennun luovuttamista uudelle omistajalleen. Omakustanteisessa rekisterissä koiran kasvattajan olisi maksettava tunnistusmerkinnästä ja rekisteröinnistä aiheutuvat kulut. Kulut sisällytettäisiin pennun myyntihintaan. Asetusluonnoksen mukaan tietojen muokkaaminen ja omistajatietojen vaihtaminen voisi olla ilmaista, jotta se kannustaisi omistajia pitämään tiedot ajantasaisina. Nykyisin rekisteröintimaksut vaihtelevat ilmaisista 70 euroon. Koiran omistajan vastuulla olisi, huolehtia rekisteritietojen päivittämisestä, jotta rekisteristä saataisiin se hyöty, mitä varten se on perustettu. Pakollisen tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin oletetaan edistävän vastuullista koiranpitoa ja kasvatustoimintaa.

Suomen Kennelliitto edellyttää kennelnimellä toimivia kasvattajia tunnistusmerkitsemään ja rekisteröimään pennut ennen niiden luovutusta uudelle omistajalle. Suurin osa Suomessa olevista koirista on tunnistusmerkitty ja rekisteröity Kennelliiton ylläpitämään rekisteriin. Siitä huolimatta Suomessa on vielä paljon koiria, joita ei ole rekisteröity ollenkaan. Pakollisen tunnistusmerkitsemisen ja rekisteröinnin myötä kaikki koirat tulisi jatkossa olla tunnistusmerkittyjä ja rekisteröityjä riippumatta siitä, toimiiko myyjä kennelliiton myöntämällä kasvattajanimellä.

5.2 Vaikutukset laittomaan koiran kauppaan

Opinnäytetyössä analysoidun aineiston perusteella voidaan todeta, että eläinsuojelulain uudistuksen mahdolliset säännökset vaikuttaisivat ennaltaehkäisevästi laittomaan koiran kauppaan. Hallituksen lakiesityksestä annettujen lausuntojen perusteella, koirien pakollinen tunnistusmerkitseminen ja rekisteröinti saattaisivat helpottaa esimerkiksi laittoman koiran kaupan valvontaa. Tutkimuksesta saadun tiedon perusteella voidaan päätellä, että pakollinen tunnistusmerkintä ja rekisteröinti ei yksin estäisi laitonta koiran kauppaa Suomessa. Koirien rekisteröintipakko olisi Maa- ja metsätalousministeriön teettämän selvityksen mukaan pentutehtailun valvonnan välineenä haasteellinen, sillä laissa ei ole säädetty koiran pennutustiheydestä. Rekisterin avulla voitaisiin kuitenkin osoittaa rajoitus tai muu määräys yksittäiselle koiralle, jonka tunnistaminen voisi myöhemmin olla mahdollista. Pakollinen tunnistusmerkintä ja rekisteröinti olisi haasteellinen myös koirien laittoman maahantuonnin ehkäisemisen välineenä, sillä lemmikkieläinten laitton maahantuonti voidaan jakaa kahteen ryhmään, eikä lemmikkien laitton maahantuonti ole aina tarkoituksenmukaista. Pentutehtaan myyjät toimivat usein ulkomailta käsin, joten Suomen viranomaiset eivät voi puuttua heidän toimintaansa. Koirien pakollinen tunnistusmerkintä ja rekisteröinti laittoman koiran kaupan ehkäisyn välineenä vaatii sen, että ostajat olisivat tietoisia tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin pakollisuudesta. Tällöin tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin puuttuminen saattaisi herättää huomiota ennen kaupantekoa ja voisi estää kaupan syntymisen. Rekisteröintipakko saattaisi toimia, jos pennun ostajalla olisi mahdollisuus tarkistaa koiran yksilötunnus oston yhteydessä (Stjerna 2018). Pakollinen tunnistusmerkintä ja rekisteröinti ei siis yksin riittäisi estämään laitonta koiran kauppaa, vaan ostajan tulisi olla tietoinen tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin pakollisuudesta ja ostajalla tulisi olla mahdollisuus tarkistaa koiran yksilötunnus.

Nykyisin lemmikkielänkauppaa käydään entistä enemmän eri verkkosivuilla. Internetissä käytävä kauppa vaikeuttaa valvontaa huomattavasti. Hallituksen lakiesityksestä annetuista lausunnoista ilmeni, että eläinten myyntiä koskevaa ilmoittelua rajoittamalla voitaisiin ennaltaehkäistä laitonta koiran kauppaa. Laittomassa koiran kaupassa suositaan

verkkokauppapaikkoja, koska myyminen on nopeaa ja helppoa. Lisäksi myyjä voi esiintyä millä tahansa nimellä, jonka vuoksi myyjää on myöhemmin vaikea jäljittää. Lausuntojen mukaan vähimmäisvaatimus koiran myymiselle verkkokaupassa olisi myyjän vahva tunnistautuminen. Myyjää koskevaksi rajoitukseksi on myös ehdotettu, että yhdellä myyjällä voisi olla vain yksi myyntitili. Lisäksi lausunnoissa ehdotettiin, että eläinten myyminen verkossa tulisi olla luvanvaraista tai ilmoituksenvaraista toimintaa ja eläinten myyminen tulisi kokonaan kieltää foorumeissa ja sosiaalisessa mediassa. Lausuntojen mukaan myös myynti-ilmoituksille tulisi säätää tiettyjä edellytyksiä. Pakollisen rekisterin lisäksi näkyvä tiedottamien laitoman koiran kaupan vaaroista voisi auttaa ennaltaehkäisemään vastuutonta pentutehtailua ja koirien laitonta maahantuontia. Tiedottaminen esimerkiksi sosiaalisessa mediassa voisi auttaa lisäämään mahdollisten pennun ostajien tietoisuutta pakollisesta tunnistusmerkinnästä ja rekisteröinnistä.

5.3 Koiran oikeudellinen asema

Hallituksen lakiesityksen perusteella voidaan todeta, että esityksessä ehdotetut säännökset eivät sellaisinaan vaikuttaisi koiran oikeudelliseen asemaan. Koiran oikeudellinen asema lainsäädännössä olisi nykyiseen tapaan erityisen suojelun kohteena oleva esine, koska eläimiä suojellaan eläinsuojelulainsäädännöllä. Lakiesityksessä esiin nostettu eläimen kunnioittamiseen perustuva eläimen itseisarvon tunnustaminen ei tekisi eläimestä oikeusobjektia ja näin ollen koira olisi nykyiseen tapaan omistusoikeuden ja vaihdannan kohde.

6 Pohdintaa

Eläinsuojelulain uudistamisen päätarkoitus koiran kaupan näkökulmasta on suojella kaupankohteen eli koiran hyvinvointia tukemalla vastuullista kasvatustoimintaa ja ennaltaehkäisemällä laitonta koiran kauppaa ja ostajan harkitsemattomuudesta johtuvaa koiran hankintaa. Opinnäytetyössä tehdyn tutkimuksen perusteella Suomen Kennelliiton vahva vaikutus koiran kauppaan vähentää eläinsuojelulain mahdollisten muutosten vaikutusta myyjän ja ostajan vastuisiin ja velvollisuuksiin. Suomessa on arvioitu olevan noin 700 tuhatta koiraa, joista noin 500 tuhatta on rekisteröity Kennelliiton rekisteriin. Näin ollen Suomessa on noin 200 tuhatta koiraa, joita ei välttämättä ole tunnistusmerkitty ja rekisteröity ollenkaan. Lakiuudistuksen merkittävin vaikutus koiran kauppaan olisi se, että kaikkien koiran myyjien tulisi noudattaa uudessa eläinsuojelulaissa säädettyä myyjän tiedonantovelvollisuutta ja koirien pakollista tunnistusmerkitsemistä ja rekisteröintiä. Samat säännökset pätsisivät riippumatta siitä, onko myyjä velvoitettu noudattamaan Kennelliiton sääntöjä ja ohjeita.

Eläinsuojelulain uudistamisen myötä koiran kauppaan vaikuttavat säännökset mahdollistaisivat sen, että koiran kauppa selkeytyisi myyjien noudattaessa samoja vähimmäissäännöksiä. Lain uudistamisen haasteena on kuitenkin se, että kaikkia kaupan käyntiin liittyviä seikkoja ei lainsäädännössä voida huomioida. Tällä hetkellä koiran kauppaan liittyvät riitatilanteet ratkotaan aina tapauskohtaisesti. Esimerkiksi myyjän tiedonantovelvollisuuden laajentaminen lakiesityksen mukaisella tavalla saattaisi asettaa koirien myyjät eriarvoiseen asemaan. Rotukoirien kohdalla myyjän on huomattavasti helpompi antaa ostajalle tietoa koirarodusta ja kyseisestä koirayksilöstä, koska arvio voidaan tehdä rotumääritelmän perusteella. Monirotuisen koirien kohdalla tämä ei välttämättä ole mahdollista, sillä myyjän on mahdoton ennustaa sitä, miten vanhemmilta perityt ominaisuudet tulevat myöhemmin näkyään. Lisäksi monirotuisen koiran kohdalla pennun toisesta vanhemmasta ei välttämättä ole tietoa. Toisaalta myyjän laajennettu tiedonantovelvollisuus ja koirien pakollinen tunnistusmerkitseminen ja rekisteröinti saattaisi vähentää vahinkopentujen syntymistä.

Ehdotettuja säännöksiä on helpompi noudattaa rotukoirien kohdalla, mutta monirotuisten koirien kohdalla ne tuntuvat jäykiltä. Myyjän tiedonantovelvollisuuden laajentaminen tuottaisi monirotuisen koiran myyjälle vaikeuksia arvioida sitä, minkälainen koirasta mahdollisesti kasvaa myöhemmin ja mitä, jos se ei vastaakaan myyjän antamia tietoja. Toisaalta lain mahdolliset muutokset voisivat ennalta ehkäistä vahinkopentujen syntymistä, koska myyjän velvollisuuksien laajetessa. Jatkossa myös monirotuisten koirien kasvattajien on tunnistusmerkittävä ja rekisteröitävä pennut ennen niiden luovutusta.

Laittoman koiran kaupan ennaltaehkäisemiseksi lainsäädännön uudistamista tehokkaampi keino voisi olla ihmisten tiedon lisääminen. Varteenotettava vaihtoehto voisi olla esimerkiksi

se, että jokin taho ottaisi asiakseen lisätä ihmisten tietoisuutta laittoman koiran kaupan vaaroista ja siitä mitä se aiheuttaa myytävänä oleville koirille ja omistajille, jotka ovat joutuneet huijauksen uhreiksi. Monet ajattelevat pelastavansa pennun huonoista oloista, mutta juuri kyseinen toiminta ylläpitää laitonta koiran kauppaa. Suuri koiranpentujen kysyntä ja ihmisten vähäinen tieto asiasta tekee laittomasta koiran kaupasta kannattavaa liiketoimintaa. Jos ihmiset lakkaisivat ostamasta epämääräisissä oloissa tuotettuja pentuja, ei tällaisia pentuja olisi enää kannattavaa tuoda laittomasti maahan.

Verkkokauppaa koskevat rajoitukset olisivat hyvä lisä uuteen eläinsuojelulakiin. Verkkokaupassa myydään paljon pentutehtailussa tuotettuja pentuja. Myyjän vahva tunnistautuminen voisi helpottaa myyjän jäljitettävyyttä. Myyjän tunnistaminen ja myöhempi jäljitettävyyys saattaisi vaikeuttaa epämääräisissä oloissa tuotettujen pentujen myymistä. Verkkokaupassa on myös paljon huijareita, jotka myyvät pentuja, joita ei edes ole olemassa. Lakiesityksestä annetuissa lausunnoissa ehdotettiin, että myynti-ilmoituksiin tulisi lisätä tietyt tiedot kaupan kohteesta. Kyseinen ehdotus voisi estää laittoman koiran kaupan lisäksi huijareita myymästä tuotetta, jota ei ole.

Hallituksen esitys laista eläinten hyvinvoinniksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi raukesi Maakuntaudistuksen kaatumisen yhteydessä vuonna 2018. Lakiesityksen raukeaminen kuitenkin mahdollisti sen, että uuteen lakiesitykseen pystytään yhä tekemään muutoksia. Uuteen lakiesitykseen voisi esimerkiksi sisällyttää tarkemmat rajoitukset koskien eläinten myymistä verkkokaupoissa ja -alustoilla. Laissa olisi myös tärkeää ottaa paremmin huomioon monirotuisten koirien kasvattajat, jotta kaikkien koirien hyvinvointia voidaan lainsäädännöllisin keinoin suojella ja edistää.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten eläinsuojelulain uudistamisen mahdolliset muutokset vaikuttaisivat koiran kauppaan. Tutkimus on onnistunut siltä osin, että tutkimusongelmaan saatiin vastaus. Tutkimuksen haasteena oli arvioida mahdollisten muutosten vaikutusta, koska uutta eläinsuojelulakia muokataan edelleen. Lisäksi aiheesta oli vähän kirjallista materiaalia, joka vaikeutti tutkimuksen tekemistä entisestään.

Tutkimuksen myötä nousi esiin muutamia aiheeseen liittyviä jatkotutkimus ideoita. Tulevaisuudessa tutkimuksen voisi tehdä myyjän tiedonantovelvollisuuden laajenemisesta ja siitä, miten se vaikuttaa monirotuisten koirien kasvatukseen. Tutkimuksen aiheena voisi myös olla pakollisen kissarekisterin perustaminen Suomeen, koska vuonna 2023 voimaan tuleva pakollinen tunnistusmerkitseminen ja rekisteröinti vaikuttaa vain koiriin. Tutkimusideana voisi myös olla se, miten eläinsuojelulain uudistuminen vaikuttaa koirajalostukseen.

Lähteet

Asianajajatoimisto Legistum Oy. Koiran kauppa. Eläimet. Artikkelit. Viitattu 10.12.2020. Saatavilla <https://legistum.fi/artikkelit/elaimet/>

Autio, M. 2019. Eläinsuojelulain uudistuminen. Eduskunta. Viitattu 5.1.2021. Saatavilla https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LATI/Sivut/elainsuojelulain-uudistaminen.aspx

Eläinsuojelulaki 247/1996

Sairaan halpa pentu. Halpakoira.fi. SEY Suomen Eläinsuojelu. Viitattu 13.12.2020. Saatavilla <https://halpakoira.fi/>

Hannula, P. Jokinen, J. & Spiik, M. 2010. Joka koiran lakitieto. Cottonmark.

HE 154/2018. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Hollo, E. 2011. Eläinsuojelu ihmisen hyvinvoinnin ja ympäristönsuojelun tienhaarassa -eläimen ”oikeus” puntarissa. Ympäristöjuridiikka 2011/4, 3-5.

Jaakonsaari, T. & Ojala, A. 2011. Koiranomistajan oikeusopas. Tammi.

Karppinen, S. 2019. Lemmikiksi monirotuinen koira. Art House.

Kasvattajasitoumus. 2011. Suomen Kennelliitto. Viitattu 30.11.2021. Saatavilla <https://www.kennelliitto.fi/lomakkeet/kasvattajasitoumus-1>

Kauppalaki 355/1987

Kennelnimisääntö. 2020. Suomen Kennelliitto. Viitattu 30.11.2021. Saatavilla <https://www.kennelliitto.fi/lomakkeet/kennelnimisaanto-1>

Kerola, P., Koivuranta, E., Pehkonen, K., Sorjanen, T. & Vainio, A. 2017. Kaikenkarvainen kansa – Miten koirista tuli miljoonabisnes. Helsinki: WSOY.

Koiramme. 2019. Koirahyökkäykset halutaan kuriin. Koiramme 9/2019, 118.

Koiramme a. 2020. Mepit kiirehtivät pentutehtailun suitsimista. Koiramme 3/2020, 88.

Koiramme b. 2020. Viranomaisrekisteri tulossa 2023? Koiramme 9/2020, 32.

Koiramme c. 2020. Kennelliitto: rekisteri saatava pian. Koiramme 3/2020, 88.

Koiran hankkiminen. Suomen Kennelliitto. Viitattu 10.12.2021. Saatavilla <https://www.kennelliitto.fi/koiran-omistaminen/koiran-hankkiminen>

Koiran rekisteröinti. Suomen Kennelliitto. Viitattu 30.11.2020. Saatavilla <https://www.kennelliitto.fi/koiran-omistaminen/koiran-rekisterointi>

Koskinen, J. 2001. Kirjallinen kysymys 1055/2001 vp. Eläinkaupan kuluttajansuojalaki. Eduskunta. Viitattu 24.11.2020. Saatavilla <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=kk+1055/2001>

Kuluttajansuojalaki 38/1978

- Kurki, V. 2013. Voiko eläin olla oikeussubjekti? Lakimies 3/2013. Viitattu 10.12.2020. Saatavilla Edilexin Lakikirjastosta <https://www.edilex.fi/lakimies/10399>
- Lindqvist, M. 2020. Lausunto luonnoksesta maa- ja metsätalousministeriön asetukseksi koirien tunnistamisesta ja rekisteröinnistä. SEY Suomen eläinsuojelu. Viitattu 11.4.2021. Saatavilla <https://sey.fi/wp-content/uploads/2020/08/Lausunto-asetuksesta-koirien-tunnistusmerkinn%C3%A4st%C3%A4-ja-rekister%C3%B6innist%C3%A4.pdf>
- Maa- ja metsätalousministeriö. Eläinsuojelulaista tulee eläinten hyvinvointilaki. Eläinsuojelulaki. Viitattu 10.12.2020. Saatavilla <https://mmm.fi/elainsuojelulaki>
- Pulli, K. 2019. SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto. Lausunto eläinten verkkokaupan rajoittamisesta. Viitattu 7.2.2021. Saatavilla https://sey.fi/wp-content/uploads/2020/01/SEY_verkkokaupan-rajoittaminen.pdf
- Savolainen, J. 2015. Kissojen ja koirien pakollisen tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin mahdollisuuksia selvitetty. Edilex. Viitattu 7.1.2021. Saatavilla Edilexin Lakikirjastosta <https://www-edilex-fi.ezproxy.saimia.fi/uutiset/43825?allWords=pentutehtailu&offset=1&perpage=20&sort=relevance&searchSrc=1&advancedSearchKey=638640>
- Savolainen, J. 2020. Lemmikkieläimet ja harmaa talous. Uutiset. Edilex. Viitattu 7.1.2021. Saatavilla Edilexin Lakikirjastosta <https://www-edilex-fi.ezproxy.saimia.fi/uutiset/62943?allWords=pentutehtailu&offset=1&perpage=20&sort=relevance&searchSrc=1&advancedSearchKey=885940>
- SEY Suomen eläinsuojelu. Eläin kaupan kohteena. Viitattu 12.2.2021. Saatavilla <http://www.elainsuojelulaki.fi/seyn-tavoitteet/elain-kaupan-kohteena/>
- Sopimus koiran kaupasta. 2021. Suomen Kennelliitto. Viitattu 9.4.2021. Saatavilla <https://www.kennelliitto.fi/lomakkeet/sopimus-koiran-kaupasta-taytettava>
- Sopimus koiran kaupasta (selite). 2021. Suomen Kennelliitto. Viitattu 9.4.2021. Saatavilla <https://www.kennelliitto.fi/lomakkeet/sopimus-koiran-kaupasta-selite>
- Suomen Kennelliitto. 2021. 1.4.2021 voimaan tulevat vakiosopimuslomakkeet. Viitattu 9.4.2021. Saatavilla <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/vastuullinen-koirankasvatus/kennelliiton-sopimuslomakkeet/142021-voimaan-tulevat-vakiosopimuslomakkeet>
- Stjerna, R. 2018. Selvitys virallisen koira- ja kissarekisterin perustamisesta. Maa- ja metsätalousministeriö. Saatavilla <https://mmm.fi/documents/1410837/12122311/Selvitys+koira-+ja+kissarekisterin+perustamisesta.pdf/fbf74ba8-2081-531f-cfac-93204ace56a2/Selvitys+koira-+ja+kissarekisterin+perustamisesta.pdf>
- Taivainen, S. 2018. HS: Koirille harkitaan rekisteröintipakkoa – ”kaikki koiranomistajat eivät huolehdi riittävästi lemmikeistään”. Edilex. Viitattu 5.2.2021. Saatavilla Edilexin lakikirjastosta <https://www-edilex-fi.ezproxy.saimia.fi/uutiset/56818?allWords=pentutehtailu&offset=1&perpage=20&sort=relevance&searchSrc=1&advancedSearchKey=688546>
- Wahlberg, B. 2018. Eläinoikeus: Katsaus nykytilaan ja tulevaisuuteen. Oikeus 2/2018. Saatavilla Edilexin Lakikirjastosta <https://www-edilex-fi.ezproxy.saimia.fi/oikeus/18898.pdf>